

15. februar 2002

ORGAN FOR MENTAL, SOSIAL OG ØKONOMISK NYORIENTERING

Kr. 10,-

67. årgang

Nr. 2

VÅRT MÅL: Et fritt levende selvvirksomt samfunn
 VÅR METODE: Selvkontroll og hensynsløs, men objektiv kritikk
 VÅRT MIDDEL: Ny livsorientering bygget på Kristusimpulsen

MOTTO: Riv ned alle gjerder som skiller menneskene og hindrer dem fra å oppleve og erkjenne våre dype fellesinteresser innenfor vårt felles samfunn. Frem med helhetsfølelsen og totalitetsbevisstheten. Ned med partipolitikken og klassekampen. Frem med det frie levende selvvirksomme samfunn.

Samfunnsliv 1936:

Dybwad Brochmanns livsorientering og det kristne evangelium En oversikt og vurdering

Andre del av Pastor Hans Bauges foredrag i Bergens Presteforening

Den mentale solformørkelse

Satans-begrepet er vår egen forfalskning av Guds-begrepet – som en slags mental solformørkelse. Det onde er en forfalskning av virkeligheten. Og denne begrepsforvirring beror på en dobbelthet i vår psykiske opfatningsevne som vi ikke behersker – omtrent som barnet, før det lærer å styre sitt syn stereoskopisk mot selve synsobjektet, får to synsbilleder av hver gjenstand av forskjellig plassering i rummet, og hvorav ingen av dem er riktige. Men med det fysiske dobbeltsyn har det ingen nød, fordi dette blir stereoskopisk justert i forhold til sine synsobjekter før barnet forlater vuggen, så det ikke utsettes for altfor farlige kollisjoner med virkeligheten på grunn av ukontrollert syn. Anderledes er det med vårt psykiske dobbeltsyn.

Brochmann fortsatte hvor Kant slapp

Mennesket oplever det onde som kollisjoner med den objektive virkelighet i kraft av en avsporing av livsdriften som beror på en sviktning eller feilkontroll av den psykiske persepsjon (eller som Leibnitz vilde si: apperpepsjon) av virkeligheten. Når den objektive virkelighet skal bringes til bevisst oppfattelse hos mennesket, så skjer ikke dette med mekanisk presisjon, men – og her kan Dybwad Brochmann støtte sig til Kant – det skjer idet forstanden produserer spontant i kraft av en produktiv innbildningskraft som foreskriver virkeligheten hva den er. De akademikere og andre visdommens forpaktere som gjerne ler til Brochmanns påvisninger av fantasiens dominerende rolle i erkjennelsen, de merker således ikke at de ler av sin egen uvidenhet om Kants påvisning av det samme. Her stanser Kant og kommer ikke saken erkjennelsesmessig nærmere. Men her fortsetter Dybwad Brochmann og sier som så, at denne produktive fantasi får sin persepsjon av virkeligheten objektivt justert, idet det enten verifiserer sig eller kompromitterer sig på kjensgjerningene. Denne produktive fantasi har sin chance og sin risiko: den oppfatter virkeligheten riktig eller galt - den pro-

duserer eller fabulerer, skaper eller dikter og drømmer.

Grunnen til at denne dobbelte mulighet foreligger er den, at virkeligheten bare kan oppfattes indirekte via symboldannelsen. Likesom vi kjenner og gjenkjenner den fysiske virkelighet i samme grad som vi riktig refererer våre sanseinntrykk til deres objekter, så drar vi tilsvarende kjensel på den psykiske og åndelige virkelighet gjennom sproglig, begrepsmessig, tallmessig og institusjonsmessig riktig referanse til de psykisk-sociale realiteter. Forveksles eller sammenblandes symboldannelsen med virkeligheten, slik at ord, begreper, dogmer, tall, lover, sedvaner eller institusjoner vil foreskrive virkeligheten hva den er, uten å treffe det riktige, da avspores vår psykisk-vitale dynamikk fra positivt skapende virksomhet og går over i fabuleringens løgn og fordømte dikt – i illusjonens fiktive verden og skinnvirkelighet, som er kjennelig på alle sine kalamiiteter og faretruende eksistensproblemer.

Hvad er nemlig illusjon og hvad er sannhet?

Man kan svare, at forskjellen er som mellom å være og ikke være. Men dette er et svar som er rent statisk orientert, og det vi har bruk for er en dynamisk orientering for livets kurs og retning, eftersom livet er bevegelse. Vi må derfor svare, at forskjellen er som mellom det etterrettelige og det uefterrettelige. M.a.o.: Det ene øker og det annet sveker vår trafikksikkerhet i tilværelsen. Sannhetens erkjennelse øker livets chanser, illusjonen dets risiko, farer og fristelser. Falske signaler utsettes for anstøt og undergang. Treffsikker persepsjon beskytter imot ødeleggelsens vederstyggelighet. Blandingen av begge deler gjør at illusjonen optrer som relativt virkelig i ødeleggelsen, fordervelsen, som om den var reelt hjemstavnsberettiget på jorden.

Å synde betyr å forfeile sitt mål, ikke treffe det riktige

Denne oppfatning av det saklige forhold finner D.B. også stemmende med den likefremme mening med de bibelske grunnteksters ord for

livets arvefiende, synden, som både på gresk og hebraisk nettop betyr den ting å ikke treffe det riktige, forfeile sitt mål (Mentalitet og Livsskjebne, b. I, s. 46).

To slags virkelighet

Altså – menneskets virkelighet er av to slags:

Det er den vi oppfinner, dikter og drømmer, når den billedverden vi oppfatter tilværelsen i kommer i drift og tar til å leve sitt eget liv på tross av at kjensgjerningene protesterer med trusler og død og fordervelse.

Og det er den vi opdager, produserer, skaper, når vårt billedsprog tolker tingene i sin riktige sammenheng, kartlegger og oppmerker tilværelsens farvann med de rette signaler. Tingenes innbyrdes sammenheng i fenomenenes indre og ytre relasjoner, som Kant frakjenner «tingene selv» og tillegger forstanden som dens idiomatiske funksjon – denne sammenheng er det egentlige objekt for erkjennelsen. Kommer vi den på sporet og styrer vår kurs etter den, da skaper vi «tingene selv» – i motsatt fall dikter vi et mareritt av grusomme eventyr med skiftende navn på gamle villfarelser, hvis grusomhet just beror på avvikelsen fra virkeligheten. Den objektive virkelighet er altså intet annet enn de foreliggende betingelser for vår billedverdens sprogriktige funksjon – bekræftelsen av vår skapende fantasi treffsikkerhet overfor sitt formål, oppfyllelsen av våre lengsler gjennom symbolikkens fulltreffere, håpets bønnhørelse og troens stadfestelse gjennom kvalifiseringen av vår erkjennelse som sannhet. Vår produktive fantasi dikterer, som Kant riktig sier, virkeligheten sin kausalsammenheng, men det beror på de objektive betingelser om denne diktat treffer det riktige. Gjør den det, da er den dikterte kausalsammenheng identisk med den objektive og er da kjennelig på det at den er til å rette sig efter. I motsatt fall er den livsfarlig fabulering.

Denne tankegang er i sin tid av den yngre Bacon (Francis) anvendt på naturerkjennelsen: Det vi kaller natur er ikke et produkt av våre apperpepsjonsformer, men noget hvis sanne vesen den menneskelige bevissthet megget godt er istand til å erkjenne, hvis det lykkes

å befri sig fra det han kaller «idolene» – vår illusorisk ujusterte oversettelse av virkeligheten. Og Henri Bergson er inne på det samme i sin lære om intuisjonen og metafysikken, som den eneste videnskap som vil klare sig uten symbolenes analytiske oversettelse av virkeligheten.

For Dybwad Brochmann består imidlertid befrielsen fra symbolene ikke i å undvære dem, ti vi trenger dem som beskyttelsesmekanisme så lenge vi ikke mestrer virkeligheten. Men befrielsen består i å lære å bruke dem til rett og riktig oversettelse av virkeligheten. Og dette er betingelsen for vår vekst og fremgang såvel i naturerkjennelse som i livsforståelse og livskunst.

Politikernes fabulering om verdensøkonomien. Det almene narrespill

Som et illustrerende eksempel av store dimensjoner kan man henvisse til statsmennenes og partiførernes fabulering om verdensøkonomien. Det har ikke kunnet skjules for almenheten at de realøkonomiske eksistensmuligheter er så overlegent rike at der ingen grunn er i den objektive virkelighet til arbeidsløshet, klassekamp eller krig. En overveldende verdensopinion er imot både arbeidsløsheten og krigen, men hva hjelper det, når klassekampen legger samfundet i økonomisk avmakt? Og hvad står den om? Den står som velstandens symbol, pengemakten. Pengene kommer mellom mennesket og dets velferd som et narreløys vi styrer efter. Priser, renter og lønninger er de falske signaler vi narrer oss selv og hverandre med. Roosevelt gjør kunster med pengene for å få arbeidet igang, men opnår bare å fordoble arbeidsløsheten. Det gode som han vil, det gjør han ikke, men det onde som han ikke vil, det gjør han. Men det skjer ubevisst – ved forveksling av illusjon og virkelighet. – Og det store almene narrespill trekker efter sig alskens undertrykkelse, vold, tvang og ufrihet, som avler en rik høst av overtredelser og forbrytelser. – Og med de økonomiske vanskeligheter, som

■ forts. side 10

Samfunnsliv

Grunnlagt
1931

Med i redaksjonen

Sosialpsykologisk avis

Organ for folkebevegelsen
for ny livsorientering
(Tidligere Samfundspartiet)Bertram Dybwad Brochmann
grunnleggerDag Ove Johansen
8200 Fauske
tlf. 756 42 754E-post: dagoj@online.no
redaktør

Aase Brenne

Utløbakken 73

5260 Indre Arna

Astrid Strømme

Indre Sædal 16

50 44 Natland

Anders Ryste

disponent og

hjelperektor

6150 Ørsta

Ved innbetalinger benyttes
NB!

Postgironr.: 0532.08.40645

Internett: <http://home.online.no/~dagoj/SAMFLIU.HTM>
ellerdirektelink <http://samfunnsliv.freeservers.com>

LEDER -

HAR NORGE NOEN EGEN
UTENRIKSPOLITIKK?

I etterkant av angrepet på USA og de alvorlige hendelsene i Midtøsten synes det nødvendig å stille seg dette spørsmålet.

En politisk spøkefugl, som ønsker å være anonym, fortale følgende historie etter Bondeviks besøk i USA:

Har dere hørt at indianerne har gitt Bondevik nytt navn i forbindelse med besøket hos George W. Bush? De kaller ham Krypene Hund.

Senere synes det som om også vår nye utenriksminister Jan Petersen hadde fortjent et slikt navn.

Norge synes ikke å ha en egen utenrikspolitikk, men derimot USAs. Den kryptende holdningen til Bush-administrasjonen når det gjelder Afghanistan-krigen og volden i Midtøsten synes å fortsette inn i det nye året.

Norge har fulgt USAs linje uten så mye som å lee en finger eller stilt spørsmålstegn ved riktigheten av den politikken amerikanerne har ført både i terrorkrigen og Midtøsten. Norge har to ganger unnlatt å stemme for en FN-resolusjon i sikkerhetsrådet som fordømte Israels aksjoner på okkuperte områder. Norge satte alt inn på å bli medlem av sikkerhetsrådet, men hva er hensikten med medlemskapet når man ikke benytter seg av muligheten til å bruke egne meninger, men derimot amerikanernes? Vi så knefallet i forbindelse med bruken av klasebomber. Bondevik fikk raskt tilnavnet Bombevik, slik han fikk da Norge deltok i den NATO-støttede bombeaksjonen mot et rest-Jugoslavia som lå helt nede. Vi så det også da Bush lanserte hemmelige militærtribunaler for dem som skulle dømmes for terrorisme. UD og regjeringen har ingen kommentar.

Lasse Qvigstads kritikk av disse tribunalene ble først fjernet fra Aftenposten fordi norske myndigheter var redd for at amerikanerne skulle oppfatte det som offisiell norsk politikk. Knepellet bare fortsetter.

Nå har en gruppe jurister fordømt de amerikanske militærtribunalene som brudd på både den ene og den andre grunnfestede rettighet. Fremdeles har UD og regjeringen ingen kommentar.

Etter hvert har også en hel rekke kjente mennesker som professor Vogt, Arne Skouen og andre uttalt seg sterkt kritisk til Israels oppførsel i palestinske områder. Noen sammenlikner dem faktisk med tyskernes oppførsel i okkuperte Norge under krigen. Om ikke lenge får vi høre at dette er sterkt antisemittiske holdninger, selv om det innenfor Israels egen politiske hverdag i Knesset brukes både "nazist" og "gestapo" om politiske motstandere hvis meninger og holdninger ikke faller i smak uten at noen der blir beskyldt for å være antisemitt av den grunn.

Hauken Sharon ber Arafat om å arrestere militante islamister og vise at han vil fred. Samtidig holder han Arafat i husarrest og bomber alle hans politistasjoner og institusjoner som Arafat skulle ha brukt i sin kamp mot de som ødelegger for ham blant palestinerne. Han kommer med andre ord mellom dobbelt ild - uten at hverken Norge eller storebror USA gjør noe med det.

Året 2002 synes å bli gjengjeldsens og blodtørstighetens år. Vestlige verdier synes ikke det spor bedre enn muslimske.

 DOJ

PAN 2001 – '02 – '03 osv

Kjære deltakere på sommertreffet 2001! Tusen, hjertelig takk igjen for givende besøk på Lillehammer. For en glede og inspirasjon å høre dere fremmøtte nittiåringer (12 i alt?) i knivskarp debatt med de yngre stevnedeltakere!

Ikke et øyeblikk var jeg i tvil om at dette var verdens ledende ånds-forsamling omkring verdens ledende åndsavis Samfunnsliv og verdens ledende åndstidsskrift Alternativt Samfunn!

Hvilke andre forsamlinger tar opp tema av slik kvalitet? Ingen – fordi ekte åndsliv dessverre er tabu i dagens konsumfascisme! Men det er håp og lys i horisonten, som amerikansk forskning sier det: Bare i Skandinavia kan en ny og nødvendig verdensvekkelse komme, relativt fri for gangster- og mafia-dominans Norden ennå er!

Følgelig er det nå tid for handling av alle ekte åndspersoner. Primært i vår gode, gamle nyorientering (Perestrojka) og omkring tankene til Bertram Dybwad Brochmann og Nordens Åndsgiganter fra 1800-tallet, les: Samling om Nordiske Verdi-er. For selv om dagens Norden er verdensleder i mye elendighet, så er vi også verdensleder i det helt avgjørende: Det direkte drapet, eller fravær av drap i hverdagen. Eksempelvis har Norge ca 40 drap pr år og det øvrige Norden relativt det samme. I forhold til USA skulle Norge ha 400 (firehundre) drap pr år. Ikke noe rart at amerikanerne sover med revolveren i senga!

Men igjen, fra ord til handling: Sommertreffets forslag om flere møter foreslår Ulf B. Christensen, Svein Lanser og undertegnede realisert slik: Første fredag i hver måned har vi treffvakt kl. 20.30 til 21.30 på Gjestebu overnatting i Lillehammer sentrum. Det er ikke noe fast program. Alle bringer sine egne tema, paroler og appeller, evt. for visning på torget lørdag formiddag. Kommer det fem er det bra. Kommer det 500 er det bedre, og vi finner spontant plass på sentrumshotellene i Lillehammer. Dermed trenger ingen ildsjeler å slite seg ut, og vi har en treffmekanisme som virker året rundt.

Helgetreffene er ment å virke forberedende for et større sommerstevne annen og tredje uke i juli, på Lillehammer, hvert år, omkring diverse Alternative Tema. Navn: Pan 2002, Pan 2003 osv. står for Perestrojka Alternativt Nettverk. Dessuten foreslår vi at Nyorienteringens Sommer-treff fortsetter tradisjonelt, ambulende til diverse distrikt i landet den

siste uke i juli, hvert år. De som er på reisefot etter et PAN-treff kan så lett-vint fortsette til Nyorienteringen i siste uken i juli.

Hvis noen har motforestillinger til ovenstående, ber vi vennligst om svar og forslag i Samfunnsliv og Alternativt Samfunn.

Takk for i år, god jul og framtid til dere alle!

Ove Nielsen

PS: Gjestebu overnatting, Gamle-vegen 100, 2615 Lillehammer, har senger fra kr 100. Tlf. 61 25 43 21. Mob. 944 73 552.

Skjebnen er min byrde

Alt jeg har å gi deg,
er en kjærlighet som aldri dør.
Du får godta meg som den jeg er,
likegyldig med det jeg har bedrevet før.

Jeg befinner meg på innsiden,
av min egen melankoli.
Fører en skyggetilværelse,
utilslørt av min egen fantasi.

Skjebnen er min byrde,
stagnasjonen oppheves av en indre harmoni.
Min kropp gjengir en dyp,
og ekkolignende skjebnesymfoni.

Hvor kan jeg søke tilflukt,
nå som min skjebne er demonstrert?

Avhengig av fantasier,
som stille glir flytende forbi.
Imøtgår jeg virkeligheten,
tilslørt bak mitt kamouflerte alibi.

Jeg har solgt min sjel,
til menneskehetens inhumane despoti.
Nå får jeg stå til ansvar,
for mitt eget selvbedrageri.

Hvordan kunne jeg forgifte,
noe som i utgangspunktet var uberørt?

Separert fra det som for lengst er forbi,
ugjennkallelig men like fullt en realitet.
En gjenganger i vold, og blindet av mitt eget raseri,
udefinerbart men like fullt den reelle virkelighet.

Var det klokt av meg å avskrive deg,
ingen sympati for guder, men ingen unnslipper deg.
Finnes det en måte som jeg kan gjøre opp på,
eller er det slik at min skjebne ikke er til å unngå?

Willy Bjørndal

ÆRESDRAP

Man må reagere sterkt på at en far dreper sin datter fordi hun ikke lyster. Men dette er ikke bare et muslimsk problem. Alle patriarkalske samfunn driver med kvinneundertrykking. Vi behøver ikke gå lenger enn til Norge med kvinnemishandlere blant etniske nordmenn, sogar er kvinner blitt slått ihjel av slike maktsyke mennesker. Likestillingsarbeidet sliter i motvind også i Norge. Ser man på en del religiøse grupper er kvinnen underlagt mannen fra Skapelsen av, jfr. forskjellige misjonsselskaper som ikke tillater

kvinner i ledende stillinger, Jehovas vitner fryser ut mennesker som ikke lyster Guds ord (de som bryter ut er som døde for dem) osv. Det finnes mange grelle eksempler på kvinneundertrykking. Norge og andre kristne nasjoner bør feie for sin egen dør før de kritiserer andre lands rabiate skikker.

Når det gjelder æresdrap er det vel knapt noen som slår Mafiaen på Sicilia og i Italia og dens avgreininger i USA. Her foregår æresdrapende nærmest på samleband gjennom generasjoner. Og dette er snakk om kristne katolikker.

DOJ

Dagbladet på nett:

Olympisk ideologi

«Som kapitalismen har den olympiske ideologi vist seg å være usigelig tilpassningsdyktig.»

Av ARNE MARTIN KLAUSEN,
professor emeritus

Søndag 20. januar 2002

Gerhard Heiberg ble ikke Samaranchs etterfølger, slik noen norske idrettsledere fablet om etter OL på Lillehammer i 1994. Han hadde rykte for å være en mulig moralsk oppruster av Den internasjonale olympiske komiteen, IOC. Slik gikk det ikke. Forandringene i IOC etter Samaranch er små, og Heiberg har ikke vist seg som spesielt radikal. Han har derimot hatt den kanskje mektigste posisjon i denne omstridte institusjonen, nemlig som leder for det underutvalg som styrer med IOC's inntekter.

Man kan nå spørre seg om den tradisjonelle spenningen mellom det eksklusive olympiske og folkelige i norsk idrett er et tilbaketog stadium. Situasjon burde invitere til en mer dyptpløyende, kritisk diskusjon av OL og toppidretten.

Det er to ulike måter å forstå den olympiske bevegelse på. Den første, og vanligste, er å se den som en ideell organisasjon med fred og mellommenneskelig forståelse som hovedmål. Dette var stifteren baron Pierre de Coubertins ambisjon da han for vel 100 år siden fikk verdens idrettsledere med seg på å gjenopplive de klassiske leker. Han utformet det han kalte olympismen. I en ideologisk atmosfære av svermeri for antikken, tro på vitenskapens vel-signaler og nesegrus begeistring

for moderne teknologi, la Coubertin grunnlaget for noe som er blitt en verdensomspennende maktinstitusjon. Nest etter FN kanskje den med størst global innflytelse. Hvert annet år kappes statsministre og kongelige om retten til å arrangere de olympiske leker, verdens mest kostbare og altomfattende festival.

Idretten - som lek og konkurranse - er et alment fenomen selv om de ulike grener også avspeiler kulturelle særegenheter. Forestillingen om idrettens samfunnsnytte sitter dypt i de fleste nasjoner. De som har et slikt perspektiv på IOC, men også er kritiske, hevder gjerne at utviklingen har fjernet seg fra en ideell opprinnelse, til en vulgarisert og kommersialisert form i nyere tid. Mange har også det syn at Samaranch har vært hovedsynderen i denne prosessen. Med andre ord at det er et brudd i bevegelsens ideologi og praksis, og at den er moden for en gjennomgripende «moralisk opprustning» - tilbake til en slags ideell tilstand.

Et helt annet perspektiv på den olympiske bevegelse er følgende:

Her er intet brudd, bare en kontinuerlig forsterkning av de elementer som alltid har vært bevegelsens hovedinnhold. Fra første stund var Coubertin og IOC en del av modernismens forkjempere i Frankrike. Flere av de første olympiske leker var en integrert del av verdensutstillingene. Disse utstillingene var jo nettopp det rituelle uttrykk for fremskrittsoptimismen og den verdensomspennende imperialismen og kapitalismen. Den olympiske idrett var elites idrett, og det var lett å kreve at utøverne skulle være amatører. Coubertin hevdet også at den olympiske bevegelse skulle være upolitisk. Men som så ofte ellers, betyr upolitisk i denne sammenheng at man var i overensstemmelse med «establishment», det vil si den kon-

servative maktstruktur.

I dette perspektivet er IOC en nær samspiller med de dominerende krefter i moderniseringsprosessen. De verdier som er sentrale i den moderne livsholdning er hurtig og vedvarende forandring, konkurranse, individualisme, grenseoverskridelse i kunst, vitenskap og produksjon og tro på markedet som beste styringskraft. Det olympiske valgspørsmål «fortere, høyere, sterkere» er det mest pregnante symbolske uttrykk for disse verdiene. Opp gjennom olympismens historie har lekene stadig overgått de foregående i det spektakulære, kostnadsmessige og komplekse. OL på Lillehammer var det største og dyreste enkeltarrangement i norsk historie og sprengte alle opprinnelige kalkyler med fulltallig støtte fra to ulike regjeringer.

Som kapitalismen har den olympiske ideologi vist seg å være usigelig tilpassningsdyktig. Bevegelsens historie viser nettopp en kontinuerlig tilpassning, ikke noe ideologisk brudd. Da Coubertin reflekterte over livsverket sitt, sammenlignet han den olympiske bevegelse med en kameleon. I motsetning til det negative som assosieres med dette dyret, brukte Coubertin denne metaforen med stolthet. Han skrøt av at IOC hadde kunnet fungere i alle land og under alle slags politiske regimer. Disse refleksjoner kom han med i etterkant av Berlin-lekene i 1938. Den amerikanske IOC-kritiker, John Hoberman, karakteriserer denne form for politisk nøytralitet som «amoralisk universalisme».

Mens lekene i starten var knyttet opp mot verdensutstillingene, er de senere en integrert del av de største multinasjonale konserner med Coca-Cola som det første. Utstyrsindustrien og mediekonsernene er blitt mer og mer dominerende.

Mange av de olympiske «prinsip-

per» er gradvis avvirket. Amatørismen er gitt opp, reklame er selve grunnlaget for IOC's makt. Ingen politiske systemer har vært umulige å samarbeide med for IOC: moskva-kommunisme, kinesisk maoisme, spansk fascisme eller koreansk diktatur. Da USA gikk til krig mot Afghanistan, reiste Heiberg spørsmålet om OL fortsatt kunne arrangeres i USA, under henvisning til fredsbestemmelsen i det olympiske charter. Det ble et visst oppstuss, men igjen var IOC tilpassningsdyktig, og Heiberg gjorde en strategisk retrett da han kom til USA og møtte de øvrige IOC-lederne. Den olympiske bevegelse kan altså sees som en moderne ideologi i nær allianse med, og avhengig av, den multinasjonale kapitalisme, og således på ingen måte upolitisk.

Hvis man vil samle støtte for en slik forståelse av IOC kan man besøke det olympiske museum i Lausanne. Ingen museer i verden er så likt et tempel som IOC-museet. Etter å ha gått gjennom skulpturparken, der de fleste av verdens mest kjente kunstnere er representert, passerer man to symbolske skulpturer ved hovedinngangen. Den ene er selvsagt en klassisk gresk atlet. Men mer iøyenfallende er en hypermoderne, muskuløs ståltorso av den spanske billedhugger Miquel Berrocal. Denne skulpturen er laget i seks blankpolerte deler som med jevne mellomrom sprenge mekanisk i sine enkelte deler for så å samles igjen til en sterkt stilisert torso. Dette er idrettens «ikon de lux», en hodeløs kropp som uttrykker det grensesprengende og har det olympiske valgspørsmål som tittel.

Inne i hallen møter man en stor halvring av firkantede røde steinblokker. Det er selve alteret. På hver stein finner vi logo og navn på alle IOC's støttespillere og sponsorer,

Coca-Cola og Adidas f.eks. Overalt ellers i museet finner vi «altere» for stifteren Coubertin, men også en åpenbar persondyrkelse av de ulike presidenter, med Samaranch som den mest iøyenfallende. Mange andre elementer understreker også dette museums tempelfunksjon.

Museet er Samaranchs hjertebarn. Den profesjonelle diplomaten Samaranch har spilt en hovedrolle i å utvikle og tilpasse IOC til å fungere i den «globale landsby», et pene uttrykk for det internasjonale maktnettverk. Han har hatt mange gode støttespillere. Noen har av og til protestert for all verden, men stort sett fulgt med på ferden.

Skal man forholde seg kritisk til IOC ut fra den forståelse av fenomenet som jeg har gitt ovenfor, blir det samtidig en kritikk av sentrale elementer i den moderne sivilisasjon. I dette perspektiv er nemlig eliteidretten ikke en moralsk og politisk påvirkningskraft for samfunnsforbedring, men en rituell avspeiling og legitimering av de mektigste krefter som styrer samfunnsutviklingen.

Norsk politikk er stort sett lite kritisk til de elementer i den moderne ideologi jeg har skissert. De sees snarere som middelet til det gode samfunn. Men de politiske minoriteter som ser med bekymring på samfunnsutviklingen, burde ikke forholde seg nøytrale til den olympiske bevegelse. Den kritikk som ytterste venstre hadde overfor OL på Lillehammer, er nå forstummet, og norsk idrett er i alt vesentlig på linje med den seirende og vellykkede olympiske bevegelse. Idrettsledere, forskere og byråkrater følger stort sett med på ferden. De forslag til forbedringer som noen taler for, er i alt vesentlig av kosmetisk art. IOC er fortsatt å ligne med en kameleon.

Verdensdagen for psykisk helse

I forbindelse med undertegnede bemerkninger i Samfunnsliv nr 11 2001, vedrørende markeringen av «Verdensdagen for psykisk helse», skriver Astrid Strømme følgende i Samfunnsliv nr 1 2002: «Jeg må ærlig innrømme at mine opplevelser i anledning Verdensdagen for psykisk helse er annerledes enn Oddmund Gulleig sine synspunkter på dagen (Samfunnsliv 11/12 2001). Men meninger og synspunkter vil jo alltid variere...»

Jeg vil først poengtere at min beskrivelse av denne spesielle dagen på Trondheim torg ikke er uttrykk for en generell holdning til en slik dag. Alt som Astrid Strømme videre skriver i sitt innlegg er jeg ubetinget enig i. Det er viktig å vite at de som lider av disse plagene føler at andre bryr seg, og viser omsorg.

Det Astrid Strømme sannsynligvis ikke likte i mine synspunkter, må vel da være mine to høyst forskjellige dikt som omhandler, i første dikt, den skjebnesvangre markeringen av Verdensdagen, på Trondheim torg.

Og videre i mitt andre dikt, hvor jeg også påpeker mulighetene for en befriende utvikling av en nevrose.

I Adresseavisen for 11. oktober 2001 var et iøynefallende referat fra markeringen av Verdensdagen for psykisk helse, som foregikk på Trondheim torg. Ifølge dette referatet var den såkalte helbredende rockekonserter som ble framført på torget, så øredøvende og støyende at flere av naboene til torget ble nødt til å be politiet om hjelp til å få stoppet konserten. I følge Adresseavisens referat kom politiet og fant konserten så forstyrrende at den måtte avbrytes.

Jeg så det paradoksale ved rockemusikkens lydeffekt som skulle lindre noens plager, mens andre ble forstyrret av det de følte som uutholdelig larm og støy. Da undertegnede tilhører sistnevnte mennesketype, så ble det et kort humoristisk dikt, basert på Adresseavisens referat.

Musikk som rører ved sjelens lengsel etter harmoni kan utvilsomt ha en gunstig effekt, men jeg burde

nok ved denne anledning ha vært mere åpen for at der er forskjellige behov og forskjellige slags musikk.

Dikt nr 2 i mine betraktninger i Samfunnsliv nr 11 2001, vil jeg her presentere nok en gang. Dette diktet hadde forøvrig en skjæmmende trykkfeil, i Samfunnsliv nr 11 (sjeledypets aker, var blitt til sjeledypets anker).

Den 8. januar d.å. var jeg i Rye Samfunnshus for å underholde på møte i Byneset Pensjonistforening. Underholdningen gikk ut på å lese ulike dypere dikt, og videre holde et kåseri. Jeg finner det utfyllende her å sitere avslutningen på dette kåseriet: «Kristus blev da dømt til døden for at han motsa noen av de gamle lovene, og at han videre forkynte at Guds Rike var nær. «Det er inne i dere».

Dette utsagnet av Kristus er i overensstemmelse med psykologisk forskning som dreier seg om det ubevisste i menneskets psyke. Da mener jeg ikke den psykologi som

Snart må Verden fatte

Det tungsinn vi fornemmer som livsforløpets fall kan fra bevissthets klare kilde bære kimen til et kall.

Å kvele kallets stemme med ulyd, larm og spill er som med bensin brukt i nøden, å slukke åpen ild.

Vi dynges ned av tanker, som i systemets ånd og ord forvolder sjelens lede og krigens skjendel på vår Jord.

Snart må Verden fatte, før sammenbruddets natt, at der i sjeledypets aker ligger skjult en ubrukt skatt.

Sukk om hjelp blir ytret av såre sjeler som har grett, da kan kallets stemme, i visjoner hviske: «Frigjøreren fra Nasaret».

ennå ensidig går ut på å få syke til å trives i forvirringens verden, men viktigere er de som vil forandre verden, det vil si systemet, til å fungere i pakt med skaperverkets virkelighet.

I menneskenes psyke finnes ennå en skjult Gudsdimensjon som vet alt, og den livets visdom vet forskjell

på livets virkelighet og forvillet fantasi i konstitusjonene». Sitat slutt.

Håper at det jeg her har påpekt kan belyse et videre perspektiv omkring det psykiske element i mennesket.

Bosberg januar 2002
Oddmund Gulleig

Kjell I Johnsen 15-01-02, «Uredelighet»

Utdrag fra lederartikkel i Magazinet 11.01.02: "Skriften er ikke et koldtbord der man kan plukke det man liker og glemme resten. Ingen kan legge noe til og ingen kan trekke noe fra....Dersom man skal være kristen leder, må man tro på hele Bibelen. Det går ikke an å klippe ut det Skriften sier om samlivsetikk. Sitat slutt

Mon tro kristne ledere som tror på hele Bibelen, ikke trekker i fra samlivsetikken i Mosebøkene?

«Den som ligger hos en kvinne som har menstruasjon, og har samleie med henne, han har avdekket hennes kilde, og hun har blottet sin blodkilde. De skal begge utryddes av sitt folk». 3. Mos. 20:18

«Og dersom en prests datter vanhelliger seg ved å drive hor, så van-

helliger hun sin far; hun skal brennes med ild». 3. Mos 21.

«Og den som spotter Herrens navn, skal dø; hele menigheten skal steine ham. Enten han er innflytter eller født i landet skal han steines når han spotter Herrens navn». 3. Mos. 24:16.

Så litt nytestementlig etikk:

«Dere slaver skal være lydige mot deres jordiske herrer, med frykt og respekt og av et oppriktig hjerte, likt som mot Kristus selv....». Ef. 6:5-8.

For ikke trekke noe fra, men tro på hele Bibelen, tar altså kristne ledere ikke avstand fra slike Bibel «etiske» regler?

Så uredelig kan redaktøren av en kristen avis skrive, vel vitende at han ikke blir konfrontert med spørsmål eller motforestillinger, aller minst fra dem (kristne ledere) han henvender seg til.

Politikk i krise

Før jul skrev lektor Jon Kvalbein om dette i en avis-kronikk, med følgende innledning: «Etter stortingsvalget har mange partier vært gjennom en selvkritisk fase. Færre har vært opptatt av å diskutere politikens grunnleggende krise».

Enig. Og det er på høy tid at såkalt ansvarlige politikere setter igang en nøktern og edruelig orientering om tingenes tilstand. For en gangs skyld. Blant annet synes jeg at man gjør rett i å ta til orde for at det norske forholdet til EU diskuteres på nytt. Brød og sirkus var et begrep i det gamle romerriket. Opplegget til det nye kan neppe sies å danne noe unntak.

Det er imidlertid meget tvilsomt om etablerte partipolitikere våger å innlate seg på en slik antydning diskusjon. Tiden vil vise om de i det hele tatt begriper hva de selv har vært

med på – bevisst eller ubevisst – og i tillegg har trukket mange andre med seg i dragsuget.

Show og regelrett gjøgleri kan noen ganger være artig. Men nå har partipolitiske akrobater – både sentralt og globalt – holdt på i den politiske manesje i årevis. Boikott av neste forestilling er derfor høyst sannsynlig hvis programmet forblir det samme.

Siden politikere er prestisjebundet, etterlyses i sakens anledning et tverrpolitisk alternativ som også hjemmesitterne eventuelt kan støtte.

Dessverre må også deler av norsk presse ta på seg en stor del av ansvaret for tidens kaos – med sin ofte regelrette sensur eller fortieelse omkring det som har foregått. Men pressestøtte ska' rem ha...

Thorbjørn Andersen, Halden

Det er ikke bomber jeg frykter

(«Som dere sår, skal dere også høste»)

Det er ikke bomber jeg frykter, de krever en hånd for å kastes, en hånd som må ledes av mistro og hat til sin egen neste.

Det er ikke vantro jeg frykter og knurrende samfunnshyener, men det som blir sagt for å lyve og baktale menneskets lengsler...

Det er ikke andre jeg frykter enn meg og min egen tanke. Hver gang jeg dømmes en annen bærer jeg bøddelens merke.

Det er ikke din frykt jeg frykter, men multiplisert med min egen slår den til begge sider, og fyller vårt hjerte med vrede.

Det er ikke bomber jeg frykter, de krever en løgn for å kastes, de bærer vår dom over andre og næres av redselens hete.

Even Lorch-Falch

Vår tenkemåte

Innadprojisering – Utadprojisering

Ei jente som leikar seg med dokker utadprojiserer all si ibuande skapar-kraft. Dvs ho diktar levande liv i dokka. Ho er oppteken av å lære tøybylten å ete og sove. Ho teiknar med fantasien sin barnehagen og skulen. Ho går slik opp i fantasileiken at ho lett kan få raserianfall om ho blir hindra i leiken. I leiken høyrer mange ting til. Alt har med utadprojisering å gjere.

Men barnet blir vaksen. Då forlet ho leiken med dokkene. Det skjer ein snunad eller heller omvendning i barnefantasia. Puberteten kjem. Barnet blir merksam på ei ibuande kraft. Dermed er ho ikkje lenger så oppteken av leiken i barneromet. Utadprojiseringa tek ei motsett vending. Jenta tek til å innadprojisere fantasien sin. Ho blir oppteken av seg sjølv og sin veksande kropp. Ho vil ha greie på mangt og mykje som gjeld henne sjølv. T.d. kva vil det sei å føde levande barn. Ho innser at dokkeleiken var ein førskule til å forlate den døde påkledd tøybylten til fordel for ein levande unge i fanget. Dokka var ei naudsynt utadprojisering. Det levande barnet ei minst like naudsynt innadprojisering av fantasilivet hennar.

Ver då klar over at det er same krafta, drifta, same skaparanda i barneleiken som det er i lengten etter å bli mor til levande born. Skilnaden er berre den at i første tilfellet så lever fantasien på draumestadiet. I andre tilfelle blir jenta stilt andsynes røyndommen. Flytter vi oss så over til det kollektive barnet, til samfunnet, så møter vi plent same utviklingsvegen. Over verda har vi eit mylder av religionar. Alle har dei ein

tenkt figur, ei tenkt dokke som dei dyrkar. Vi har islam, jødedommen, vår kristne religion, vi har Buddha, vi har Nirvana-dyrkarane i India osv. Alle religionar er utadprojiserande slik som barnet er det. Dei har ei hinsidig eksistensform å tilbe. Ein guddom som dei diktar liv og makt i. På jorda har dei sine moskear, hov og kyrkjer der fantasileiken på draumestadiet utfaldar seg i vakre tonar, biletkunst og liturgiar. Men få eller ingen av verdsreligionane er enno komne over draumestadiet. Religionane utadprojiserer sitt fantasiliv og si dømmekraft.

Derimot då Jesus Kristus kom til verda kravde han at no skulle all fariseerisk og utadprojisert draum oppfyllast til røyndom. Menneska måtte lære å innadprojisere trus og tankeliv. Gud er ånd og ved hans liv har han teke opphald i menneska sitt hjarte og sinn. I 30 år fekk han virke i Israel. Då vart han innhenta av krossdøden.

Religionisering er altså ein kollektiv sjeleleg førskule for alle menneske. Det var denne førskuletilstanden Kristus Jesus forklåra, og oppklåra. Det verkelege innhaldet måtte fram. Det måtte til ein snunad også i det kollektive barnet, ein snunad frå utadprojisering av fantasilivet til innadprojisering. Gud finn du i løynderomet, ikkje bak skyene. Johannesevangeliet for-

tel om alt dette. Kristus kom og forkynte eit flunkande nytt rike på jord der religionen og politikken er avløyst av eit levande samfunn og samfunnsliv, eit samfunnsliv der staten blir til ein daud institusjon, pengane til eit verdiløst bytemiddel, militærmakta til eit forsvar for alt som må vekk og religionane til ein førskule i dokkeland.

Diverre, slike omgrep som blir nytta her, er enno ukjende for skule og kyrkje, stat og system, vitenskap, politikk og storting. Og diverre igjen. Øksa ligg alt ved rota av det rotande samfunnstreet fordi menneska enno ikkje vil omvende seg frå si krigsskapande utadprojisering til innadprojisering av rådande livs og verdsbilete, så alt kan bli nytt i ei verd der teknikken snart har skapt overflod av alt menneska treng til.

Anders Ryste

STRIDER MOT KRISTUS
Programmet 60-minutes på TV2 handlet bl.a. om en kvinnelig amerikansk jagerpilot stasjonert i Saudi-Arabia som har kjempet mot å måtte gå i muslimske klær for å dekke seg som kvinne i dette patriarkalske samfunnet som USA har baser i. Som kristen mente hun at å gå med muslimske klær var i strid med Kristus. Jeg undres på om hun noen ganger tenker på at hele hennes yrkesbakgrunn som krigsflyger strider mot Kristus?

DOJ

Nordlands Framtid:

Trenger vi TV2-nyhetene?

En ellers travel formiddag, med TV2 durende i bakgrunnen, blir vi avbrutt av kanalens «Ekstra sending»-vignett. Siste gang jeg så denne vignetten var i september, etter at to fly kjørte inn i to skyskraper i New Yrok. Man gjør seg jo sine tanker de få sekundene denne introen varer: Har bin Laden endelig klart å detonere en atombombe? Ny ulykke på Rørosbanen? Har en desperado fyrt av et helt magasin med sin rifle inn i en uskyldig folkemengde? Man kan jo aldri vite.

Men nyhetskanalen kan, i dramatiske ordelag, fortelle at Thorbjørn Jagland er lagt inn på Rikshospitalet. Han skal endog ha vært ved bevissthet da han ble båret inn i sykebil. Utover dagen klarer journalistene fra TV2, og andre riksdekkende kanaler, å stille de mest usannsynlige spørsmål til en lettere indignert informasjonssjef Trine Lind ved Rikshospitalet: Hva menes egentlig med et illebefinnende?!! Kan du garantere at Jagland blir skrevet ut i morgen, osv? Dagen etter ville journalistene vite hvilke prøver legene hadde tatt av Jagland, noe de selvfølgelig ikke hadde lov til å svare på. På TV2s ni-nyheter er det selvfølgelig en reporter på plass utenfor

Rikshospitalet, og lirer av seg de sedvanlige meningsløse spørsmålene man ikke skulle tro kunne komme fra noen som har høyere utdanelse. En hel nasjon retter seg opp i godstolen da Bård Tufte Johansen kommer inn fra sidelinjen, utkledd som kylling. Reaksjonene uteblir heller ikke. På nettsidene til TV2 kan man etterpå lese at NRK gjennom dette latterliggjorde Jaglands sykdom????

TV2 har i sin relativt korte historie gjort sitt beste for å gjøre politikerne til klovner, istedenfor å fortelle om noe som kunne vært interessant i norsk politikk. Hvor mye ønsker vi egentlig å vite om denne fordømte lederstriden i Arbeiderpartiet? Mediene har, med TV2 i front, overskredet alle grenser for hva vanlige, fornuftige mennesker, trenger av informasjon. Det gjelder å være først på åstedet. Å holde en direktesending lengst mulig med meningsløst pjatt er nærmest blitt en kunststart, spesielt i TV2.

Da jeg tirsdag kveld så på TV2, direkte fra Rikshospitalet, stirret jeg inn i et tomt rom. Ett kamera, en reporter, men egentlig skjedde det absolutt ingenting. For mitt vedkommende opplevde jeg Tufte Johan-

sens entre som befriende, inn i en kontekst som var meningsløs nok som den var.

Selvfølgelig ble det oppvaskmøte. Det ryktes fra Marienlyst at man kunne høre lattersalver fra John G. Bernanders kontor. Forhåpentligvis har han hatt en av sine morsomste dager på jobb hittil.

Mangt og meget kan sies om Thorbjørn Jagland, og hvorfor han til slutt kollapset. Men dersom det skal fordeles skyld, skiller media seg ut som en klar førstekandidat. Bård Tufte Johansen berørte dette selv onsdag kveld i Åpen Post da han sa: Det er som å kjøre ned en fotgjenger, etterpå stige ut av bilen og spørre vedkommende om han synes det er for mye trafikk i området.

At TV2 i etterkant prøver å profitere moralsk på det hele kan best beskrives med de ord som TV2-sjef Kåre Valebrokk selv brukte om Tufte Johansen: Smakløst og hjerne-dødt.

Til slutt benytter jeg anledningen til å ønske Thorbjørn Jagland all god bedring.

Tom Rune Strandå, Bodø

Sharon og Sabra/Shatilla
Skrevet av 4-8DOG, lest 9 ganger
1. februar 2002

Heisann

Så et interessant program på Svensk TV i går anngående Sharon sin rolle i Sabra og Shaita. Dette programmet prøvde ikke å dømme Sharon, men la ned de fakta man veit rundt masakren. Så hva vet vi? Jo:

1. Sharon ga ordre om at israelske soldater skulle gå inn i Vest-Beirut, tross for at han hadde lovet U.S.A, og ikke gjøre dette.

2. Sharon ga ordre om at phalangistene (under ledelse av Hobeika), også skulle gå inn i Vest Beirut, tross for at amerikenerne advarte han flere ganger mot dette, og sa at dette ville ende i blodbad.

3. Sharon ga grønt lys til at phalangistene kunne gå inn i Sabra og Shatilla.

4. Generalen for de israelske strykene beordret israelske soldater til skyte opp lysgranter hele natten slik at Sabra og Shatilla badet i flomlys.

5. Generalen for de israelske strykene beordret israelske soldater til å passe på utgangene i leirene.

6. Generalen for de israelske strykene sto ved siden av Hobeika da han beordret sine soldater til å drepe kvinner og barn over samband.

7. Sharon sa bare en uke før masakren dette om libanesere: "De kysser deg om morgenen, og dreper deg om kvelden."

8. Sharon visste om hatet mellom phalangistene og palestinerene.

9. Sharon var som forvarsminister også øverst kommanderende, og derfor ansvarlig.

10. Sharon ønsket ikke at en israelsk granskningskommissjon skulle undersøke hvilken rolle han hadde spilt her.

11. Rettspraksisen mot tidligere krigsforbrytere har slått fast at man som øverst kommanderende har plikt til å vite om mulige forbrytelser som blir begått under din ledelse.

Sharon hevder sin uskyld med å si at han ikke kunne vite. Samme man sa at libanesere kysser deg om morgenen, og dreper deg om kvelden. Enten er denne mannen det dumeste statsoverhodet som noen sine har plassert sine to bein i Midt-Østen (og de er det ikke få av), eller så er dette en kaldblodig morder som ikke skyr noen midler for å nå sine mål. Det siste har vi sett før, nemlig da Sharon bevisst fremprovoserte det palestinske opprøret med sin spasertur på Tempelhøyden.

Ønsker også å si at det var gjort mange interjuver med israelske soldater som var i Vest-Beirut, og som hjalp palestinerne fra phalangistene. Programmet ønsket ikke å svarte den israelske nasjonen, eller den vanlige mann, men å vise hvilken rolle Sharon spilte i denne grusomme tragedien.

mvh
4-8DOG SEND SHARON TIL EN INTERNASJONAL DOMSTOL, OG LA HAN SVARE FOR SINE HANDLINGER!!!

Wesenlunds nyttårshilsen m.m.

Av Svein Otto Hauffen

«Kvitekrist» var den lyse betegnelse som de første fordomsfrie, gav Mesteren fra Nasaret. I fordomsdier er det helst ikke Kvitekrist man orienterer seg ut fra. Snarere «kvite» løgner man desorienterer med. Hvorfor bry seg om sannheten, når løgner er mere behagelige? Er dette overhodet noe å hefte seg ved? Eller å spandere noen tanker på? Hvis ikke, burde vel Vår Herre ha funnet på noe mere nyttig enn å sette himmel og jord i bevegelse, for at hans sønn skulle fødes inn i en selvdyrkende menneskehet – «for å forkynne sannheten»? Slik det betones gjennom hele Det Nye Testamentet.

På bakgrunn av at «Satan er løgnens far». Mange ønsker vel å tro at det hele er ment som en spøk? I alle fall når det gjelder almenngyldige betingelser og konsekvensernes gyldighet for deres sønn.

Rolv Wesenlund er en stor spøkefugl – men han unnnflyr ikke sitt ansvar, i retning av å ta seriøse ting seriøst. Kristus tar han mere alvorlig enn kyrkjefolk flest. Hans nyttårshilsen kommer snart.

Fra kirken, såvelsom av B. Dybwad Brochmann, forkynnes at Jesus Kristus er sant menneske og sann Gud. Sistnevnte side fremheves på uovertruffen måte i Johannes-evangeliets inspirerte innledning. På den andre siden foreligger bøker som

biskop Bergravs, med betegnende tittel: «Mannen Jesus». I stil med denne, lyder bokens første setning: «Enhver har sin egen Jesus». Hvor blir det da av Kristus – blant alle disse små-jesusene?

Men ettersom kloning ikke var på moten i Jesu barndom, sikter vel Bergrav til mange religiøse fantsbilder og fantasifostre, av deres private Jesus-fantasier. Som de forveksler med Jesus Kristus. Bortsett fra navnelikheten, har realistisk sett, førstnevnte ikke den fjerneste forbindelse med sistnevnte: Den historiske Jesus, som reelt forbillende til personlig etterfølgelse.

I forbindelse med jule/nyårsfeiring, viser Wesenlund i en av sine bøker bl.a. at folk flest unngår Kristus; men at de kan gå en tur i kirken når de er julestemt, og det blir godsnakk om Jesusbarnet. Det lille Jesusbarnet hører man gjerne om. Men ikke om den voksne Jesus Kristus. For han har jo krav til oss! Og det vil vi ikke vite noe av, eller om! For eks. Bergprekenen. Konsekvensen av Wesenlunds tankevekker blir at det sikreste er å la Nytestamentet støve videre ned i bokhyllen eller i skuffen. Så risikerer man ingen ubehagelige overraskelser, eller forstyrrende oppvåkning av sin småborgerlige selvmette selvdyrkelse. Man kan sove uforstyrret videre. I vane-dyrisk uforanderlighet. Og i selvbehagende ønskedrømmer om en Gud, som man innbiller seg skal gjøre alt for dem – som intet gjør for ham. For

som Arne Garborg sier: «Kyrkja hev gjordt om Kristendomen til ei allemanns flatseng!» Og Mesteren?: «Jeg sier til dere og til alle: «VÅK!» og «Stå opp! Ta din seng og gå!» – Han som alltid foregår i gylden, almenngyldig balanse, mellom fariseisk dogmatikk, og religiøst fantasi, appellerer videre: «Vandre i sannheten!», og om «Jesu etterfølgelse»: Tar man det som en fottur, ville vel sannheten snarere trækkes ned. Følgelig betyr det 1) ikke at vi skal stå stille, men fortrinnsvis 2) at vi ved våken tankegang, skal bevege oss i søkende og økende innsikt, i sannheten. Fortrinnsvis fremover i Jesu tankegang og tenkemåte. I samsvar med frelserens appell: «Dere skal erkjenne Sannheten, og Sannheten skal frigjøre dere!» – Videre: Når Jesus krever får hugvending/omvendelse og etterfølgelse, da betyr det ikke det stikk motsatte; At han skal vende om og «etterfølge» de religiøst omtåket, og legge seg flat for dem som ligger mentalt langflat, og innbilder seg at han skal komme til dem. Især de som beruser seg sekterisk med religiøse fraser, som for eks: At «de har tatt imot Jesus som sin frelser». Og så stadig ubevisst demonstrerer sine illusjoner, og uomvendelse, ved fortsatt å baktale, hykle og lyve, som folk flest. Fariseere er som regel ubegrenset tolerante mot seg selv, og grenseløst intolerante mot andre.

Den nordiske kjetterpris 2001 til forfatteren Martin Nag

Kanskje forfatteren Martin Nag (f. 1927 i Stavanger) «alltid» har vært kjetter? – så å si født til kjetter? – Fra han i 1953 tok magistergraden i slavisk filologi på en avhandling om revolusjonsdikteren Majakovskijs «kjerlighetslyrikk», startet han opp et prosjekt (hinsides dette moteord!) av nesten livslang varighet: synliggjøring av norsk/russisk-slaviske kulturforbindelser, – den kalde krigen midt imot – i kjettersk protest. – Et helt «bibliotek» av verker ble resultatet, frukten, grøden, – en organisk prosess: «Ibsen i russisk åndsliv» (1966), «Hamsun i russisk åndsliv» (1969), som brakte ham graden lic. Phil.; for bare å nevne to eksempler – fulgt opp av en lang rekke studier om Dostojevskij, Tolstoj, Tsjekhov, Gorkij og om sovjetlitteraturen i Norge; kjetterstudier, som intet annet åndsliv kan oppvise... Toppet i sen synliggjøring av gigantstudien «Turgenjev i norsk åndsliv» (1997). Verker skapt i tross mot den kalde krigen!

Kjetteren Martin Nag gjendiktet – via en serie pionerantologier, både i skandinavisk og internasjonal kontekst, sovjetlyrikk (1966), polsk lyrikk (1967), tsjekkisk lyrikk (1969), Majakovskij (1970), bulgarsk lyrikk (1972), for igjen bare å nevne noen eksempler...

I 1968 ble Nag medlem av den norske forfatterforeningen, via denne kjetterske forfattervirksomhet,

men debuterte først i 1972 som såkalt skjønnlitterær forfatter med diktsamlingen «dagboknotater», der han – over hodet på samtiden, og stikk i strid med alle moter, definerte marxismen som menneskekjerlighet, via «Uro» (1973); fulgt opp i tiårene etterpå av et helt «bibliotek» av samlinger (dikt, prosalyrikk, miniskuespill, opptegnelser) på forskjellige norske forlag, over og «under» jorden. I 1983 innleder Nag via den monumentale studie «strandkvekerne» – et helt «bibliotek» her også: En kartlegging av kvekerne som kjetter- og dissenter-bevegelse i Norge, åndsfrihetens skjulte pionerer!

Og via «norske myter ved et tusenårsskifte» – utgitt år 2000 på Martin Nags kveldsbel-eika forlag, har kjetteren Nag foreløpig toppet sin innsats i norsk åndsliv; en helt ny «myte»-sjanger, et allopprør, som synliggjør kjetteren Martin Nag i helfigur; en oppsummering, klimaks og knoppsskyting i ett: myte!

Vi ser ingen norsk forfatter som fortjener Den Nordiske Kjetterpris 2001 i større grad enn forfatteren Martin Nag.

Even Lorch-Falch

Forfatteren, statsstipendiat Martin Nag (f. 1927), har gjort studier av kvekerne i Norge, især i Rogaland, til et spesialfelt, der han har utført nybrotsarbeid. Turen er nå kommet til Ran-

daberg-kvekerne, som Nag setter inn i en større sammenheng; Kvekerne – også i Randaberg – var «pådrivere», eller katalysatorer for en utvidet ånds- og religionsfrihet i Norge. Et spennende, ja, fasinerende kapittel i vår kulturhistorie – rett utenfor stuedøra! For kvekerne var aktører i en større strid for en demokratisk-religiøs livsform, – de var – billedlig talt – i seg selv en vandrende «Verdikommisjon»! *Levende lys, – nettopp tanken om «det indre lys» er et kjernepunkt i all kvekerdom, fra George Fox, grunnleggeren, til våre dager.* Så er da «indre lys» ennå underveis fra kvekerne i Randaberg-regionen, – på Høye og på Harestad, i Dusavik og på Leikvoll og på Håland. «Indre lys» fra deres gode strid for fred, for menneskerettigheter, for demokrati.

NORSKE VERDIER - HVA ER DET?

Bondevik er blitt kraftig provosert av Imam So-hail Ahmed ved Idarah Moské som sa i Dagsrevyen tidligere denne uken at det norske samfunnet i motsetning til det muslimske ikke er bygget på verdier.

Jeg synes det er flott at en slik debatt kommer opp nå.

Hvilke verdier er det det norske samfunnet egentlig bygger på, Kjell Magne Bondevik? Er det f.eks. kristne verdier? Og hva er da disse?

DOJ

Mugabe utlovar korrekt val

Från TT-Reuters-DN

BLANTYRE. Ledarna på den afrikanske samarbeidsorganisasjonen SADC:s møte oppger att president Mugabe nu har gått med på att hålla ett korrekt presidentval i mars. Även oberoende internationella observatörer ska tillåtas.

SADC, Södra Afrikas utvecklingsgemenskap, publicerade vid slutet av sitt möte i måndags en kommuniké där det hette att Robert Mugabe också gått med på att utreda det politiska våldet i Zimbabwe.

Han kommer också att tillåta att internationella massmedier täcker valet. Regeringar i väst har försökt övertala Sydafrika och andra afrikanska stater att förmå Mugabe att inordna sig i leden.

Mugabe kritiseras för att ha stoppat oppositionspolitiker och oberoende massmedier i det kommande valet 9-10 mars.

Den 77-årige Mugabe har nu suttit vid makten i 22 år och har uppenbart inga avsikter att lämna presidentposten.

Mugabe sade att han var nöjd med endagsmötet i Malawi, men ville själv inte avslöja vad som

sagts bakom stängda dörrar.

– Slutet gott, allting gott. Vi är mycket glada att alla frågorna diskuterades ordentligt, sade Mugabe till journalister när han kom ut från nästan sju timmars samtal för att åka hem till Harare.

Malawis president Bakili Muluzi sade på en presskonferens att sanktioner mot Zimbabwe inte diskuterades och att han och andra ledare hoppas att Mugabe ska hålla sina löften.

– Låt oss ge Zimbabwe en chans. President Mugabe har försäkrat oss om att det blir fria och rättvisa val. Så låt oss vänta och se.

Journalister frågade hur man skulle kunna lita på Mugabe och fick svaret:

– Jag tog själv upp den frågan med honom. "Det ska bli gjort", svarade han, och jag litar på hans ord.

Zimbabwe upprepade i övrigt under mötet sitt trots mot opinionen utanför landet. Utrikesminister Stan Mudenge sade att regeringen kommer att hålla fast vid sina kontroversiella metoder att omfördela vita gårdsågares mark till svarta.

– Varje försök att förmå Zimbabwe att ändra sin markpolitik är som att vissla på en begravningsplats (slöseri med tid). Den kan inte ändras eftersom mark är vad vi har slagits för och det är vad som är rättvist och riktigt, sade Mudenge.

Møte med Synnøve Riste og tyske soldatar i 1944

Mentalt fosvar

Die Waffen nieder, skreiv Bertha von Suttner i 1889. Nobels Fredspris fekk ho i 1905. Carl von Ossietzki fekk prisen i 1935.

Det var under krigen og dagen var, så vidt eg hugsar, 3. mars 1944. Tyskarane hadde planlagt rassa i Ørsta og Volda-området. Var tidleg på beina den dagen. Ei sjukesyster som budde hjå Synnøve Riste på Rotset i Volda trong eit lass ved. Eg hadde lova å køyre eit lass ved til henne.

Det var ein kald dag. Det var snø og klårver. Drog heimanfrå i 10-tida. Oppe i Hovdebakken måtte hesten kvile. Lasset var tungt. Frå vegen til Ytre-Hovden kom sambygdingen Modolf Hovden, kledd i frakk og skinnhue, inn mot krysset der eg stod. Baketter han kom ein grønkledd tysk offiser. Han bar eit våpen i hendene som han visstnok dytta til Modolf med. Komne inn til meg i krysset, var Modolf freidig nok til å vende seg til meg idet han sa: Ser du han Ivar framme på vegen, så sei ifrå. Dette førde til ein ny dytt i ryggen på Modolf om å kome seg vidare. Modolf kunne ikkje meir seie, men måtte skunde på, visstnok inno-

ver til Velle skule, der dei henta vart samla.

Denne hendinga gjorde at eg sky-na kva som var på gang. Det pågjekk ein tysk rassa for å fengsle «ulydige» nordmenn. Eg møtte Ivar på ferda mi vidare og fekk sagt til han kva tilstand Modolf var komen i. Ivar la til palings oppover mot heimen sin og ferda mi gjekk vidare mot Volda.

Eg kom fram til Ragnar Aasen-tunet og der dukka det jammen opp to væpna skigåande tyskarar. Den eine grep i bekslet til hesten. Den andre stila mot meg bakanfor vedalasset. Han bad om å få sjå passet mitt idet han heldt våpenet sitt klart. Passet fekk han sjå. Så ville han vite om eg kjende nokre namn i bygda. Deretter vart det spørsmål om eg løynde våpen i vedalasset.

Kanskje var det ei lukke for meg, at eg den gongen hugsa godt tysken som eg hadde lært på gymnaset. Mannen kvakk til då han hørde at eg kunne språket hans og eg fekk sagt han i ei så logn tone som eg der og då kunne, at eg var ingen krigar. Eg var pasifist og vel kjend med namn som Bertha von Suttner og hennar fredsarbeid. Dessutan var eg kjend med arbeidet til pasifisten Carl von Ossietzki og verket hans. Dette etter at han ikkje fann noko ulovleg

under veden, så roa krigaren seg ned og det kom til ein samtale. Vi kom på talefot om krigen og krigshendingane. Samtalen enda med «weiter faren». Tyskaren som heldt i bekslet slapp taket, og eg kunne dra vidare.

Eg fann fram til huset der Synnøve Riste budde. Fekk veden av. Gjekk deretter opp troppa mot kvisten, der sjukesystra budde. Sjukesystra var på jobb, men frå troppa inn til gangen i huset, såg eg at Synna (kvardagsnamnet hennar) kom oppetter vegen. Men forsyne meg. Ho hadde og ein tyskar bakanfor seg, plent slik Modolf hadde det i Hovdebakken. Komne noko nærare hørde eg korleis dei samtala.

Det undra meg at det var mest Synna som hadde ordet. Tyskaren måtte visst nok berre sanne etter kva Synna sa. Eg vart ståande i opne kvistdøra på loftet, då dei to kom inn i huset. Tyskaren gjekk straks i gang med å saumfare i roma. Han leita etter ulovlege radioar og andre «fårlege» saker. Tyskaren fann ingenting ulovleg og måtte på tysk maner dra sin veg. Men heile tida medan romsteringa varde prata Synna. Ho var jo perfekt i tysk og kunne fransk. Ho hadde vore mange turar i Tyskland, så jammen trur eg at ho kunne fortelje langt meir om tyske tilhøve enn tyskaren visste sjølv. Med den mentale kløkta si overvann ho fienden.

År og dag er gått sidan 1944. Synna er borte. Men at ho kunne makte å kome på talefot, endåtil med ein militær frå sjølvaste Waffen SS, ein som kom med ordre om å ransake i huset hennar, det hadde eg ikkje trudd. Men det visste eg at ho kunne handskast med ulydige elevar. Dette var kanskje ein lærdom å minnast. Ja, kanskje var denne måten å møte fienden på med å redde liv.

Etter at tyskaren drog, vart Synna og eg sitjande og prate. Ho var redd for at inntrengjaren skulle søkje seg opp på loftet, men det hende heldigvis ikkje. Vi trong ei god stund for å roe oss ned, både eg og ho. Broren vart teken, sa ho.

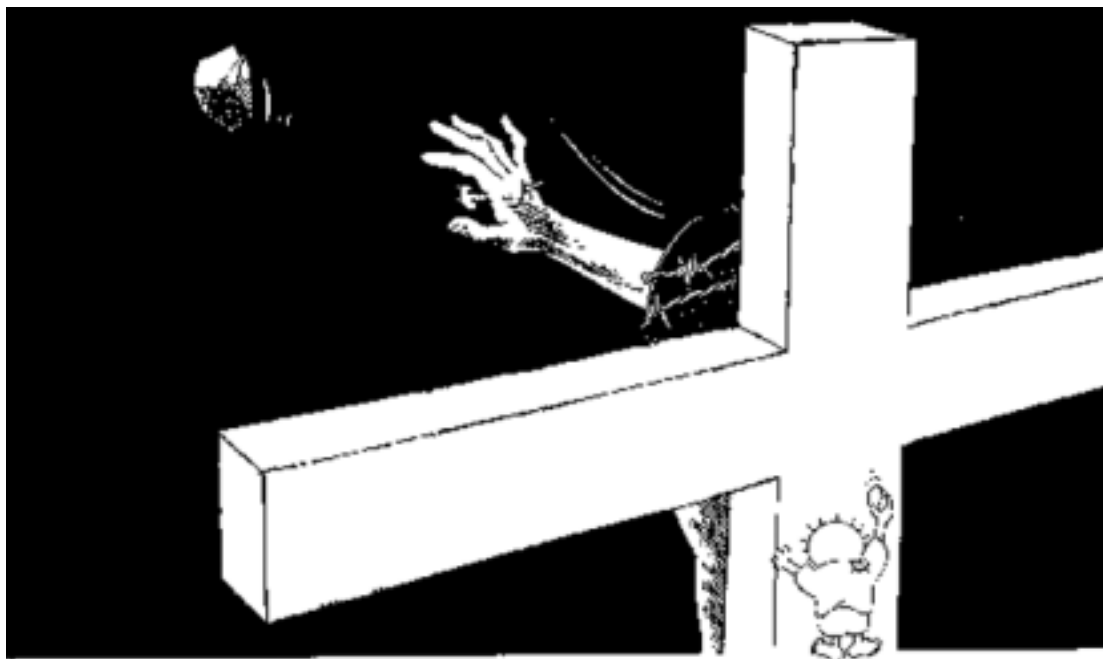
På heimvegen til Ørsta utan lass og med ein halvtom høysekk til å sitje på, hende dette: Ved Øyrabrua kom ein ny tysk offiser og stogga hesten. Også han ville ha pass. Det

fekk han, men eg fekk sagt han at no er det andre gongen eg viser pass, så no får det sanneleg vere nok. Men istadenfor å bli bøs og barsk på tysk maner, så lo han meg opp i ansiktet og drog bort.

Så hende det ingenting før eg svinga inn på tunet heime. Då såg eg ein tysker, sikkert med våpen, som hadde ein ny Ivar framfor seg på veg mot Velle skule. Fekk høyre det sidan. Berre dei tyske fekk arrestere ein Ivar, så var det ikkje så farleg om det var rette Ivaren. Kanskje gjekk dei etter Holberg-regelen om bakaren og smeden.

PS: Synna Riste heitte Synnøve Riste og var syster til gymnasskaparen og rektoren ved det som i 1944 heitte Volda Gymnas.

Anders Ryste

Jesus på korset – som steinkastende deltaker i den palestinske intifadaen (Tegnet av den nå avdøde kunstneren Naji el-Ali)

Hjem og ødelegge mat!

Ja, nå må jeg hjem og lage mat, hører man ofte kvinner si. Det som skjer er at kvinnen oftest går hjem for å ødelegge mat gjennom varmebehandling som koking, steking og baking. Mennesket er eneste dyret, som ødelegger maten før spising, sier da også ordspråket. Kfr. Ernæringsloven, påvist av legen og forskeren Max Bircher-Brenner over 60 år tilbake. Den lyder: Menneskets ideelle ernæring leveres bare av vegetabiliske emner, minst mulig varmebehandlet...!

Femti år tilbake var det stor forståelse for riktig kosthold og ernæring. Det var flere titall vegetarpenjonater i Norden, der husmødrene lærte riktig kosthold, som de siden praktiserte i de tusen hjem. Sykdom minket og levealderen økte!

Så ble det kvinnefront og rødstrømper! Gud og husmoren ble kastet i søppelbøtta og ungene sendt på gata. Norden ble verdensleder i ungdomsselv-mord, innbrudd og ran, heroindød samt fylledrap med bil! Leve kvinnefrigjøringen, les kvinnefordømmelsen! Kostholdsforståelsen gikk dukken i samme slengen, levealderen minker og alle sykdommer øker! Som en ernæringsprofessor sa: kostholdsforståelsen, som det tok oss femti år å bygge opp, har «tv-kokkene» greidd å ødelegge på fem år. Kondolerer med dagen, kvinnefront, kvinneuniversiteter og tv-kanaler.

David Harleyson

Utvis asylsøkerer som utfører kriminelle handlinger i Norge

Det er en skam at asylsøkere som venter på en behandling av sin asylsøknad kan tillate seg å gjøre innbrudd, ran eller liknende likevel kan få opphold i landet. Etter mitt syn bør norske myndigheter straks sende dem ut av landet etter endt soning for de kriminelle forhold. De har ikke fortjent bedre.

DOJ

Overflatisk av Hovland

Forfatter Henrik Hovland har et uvanlig tankeløst innlegg på Dagbladets tredjeside 21.12.01. Han har ikke påvist at bombingene av krigere og sivile i Afghanistan, som er uskyldige i terrorismen, reduserer sannsynligheten for terrorisme. Han har ikke påvist at det er lettere å sivilisere Nord-alliansen enn Taliban. Han har ikke påvist at å slippe bomber fra fly krever mot; det viser heller en slik utrolig feighet som Hovland forakter med sin naive isenkramretorikk. Slike som Hovland brukes som mat for klasebombene og forstår ikke krigens spill.

Hovland forstår ikke at angrepet på Afghanistan er en større trussel mot vår sivilisasjon enn angrepet på USA, fordi det viser at fattige mennesker er mindre verdt enn rike, og fordi det viser at våre mektigste ledere ikke har den type siviliserte refleksjoner som vi behøver.

Arve Meisingset
Skjetten

DEN GALE VERDEN

Da fargefjernsyn ble innført i Norge i 1972 skapte det en enorm debatt. Da hadde fargen vært på skjermene i resten av Europa siden 1967. Noen av forslagene var at man bare skulle tillate en eller to farger i starten (!). Blant motstanderne mot dette nye forskrekkelige var forfatteren Johan Borgen, høyesterettsadvokat Arne Haugestad, stortingsrepresentant Halvdan Hegtun og daværende dommerfullmektig Georg Apenes. De sterkeste motstanderne mente nyvinningen var et ledd i rekken av overflodsamfunnets luksusprodukter som vi overhodet ikke hadde bruk for. I Henrik G. Bastiansen og Hans Fredrik Dahls historiske gjennomgåelse av NRK, «Over til Oslo», blir farge-TV omtalt som «utidig luksus».

DOJ

1
Finnmarksvidda, februar 1893,
et sted østenfor Máze

– Suola ruoktot!

En stemme hørtes i det fjerne mens vinterteltet jamret i vindkastene. Det var så vidt varselropet nådde gjennom larmen fra uværet som brøt ryggtag med lavvoen for andre døgn og truet med å flenge det åpent for Gud og hvermann.

Ande Ravna hadde ligget i en drømmedøs og følt at noe var i gjære. Den underlige evnen han hadde til å forutse det som skjedde, hadde fulgt ham gjennom atten år.

Som dreng hos Aslak Somby sov han nærmest utgangen. Den ene armen hans var nesten dovent bort. Han oppdaget til sin forundring at den lå godt til rette innenfor pesken til den ett år yngre Marit, som var tjenestejente hos onkelen.

Hun vred på seg da han trakk armen ut for å massere liv i den igjen. Han håpet inderlig at hun ikke hadde merket noe. Det runde, vakre ansiktet med den nydelige munnen var omkranset av ravnsvarthår. Ande kunne ikke se seg mettet på henne i det blafrende lyset fra ildstedet.

– Hva er det, Ande? mumlet hun forskrekket og stirret på ham, lysvåken.

Ande rødmet i det samme og håpet at hun ikke merket det.

– Ulv, utbrøt han og trakk blikket til seg.

Marit gned seg i øynene og sukket tungt.

– Suola ruoktot!

Igjen hørte de varselropet fra gjeterne.

Ande bet tennene sammen, kom seg på beina og stanget seg inn i uværet. Chalmo, den svar-

te hunden hans, fulgte ham som en skygge. Det var ikke annet å gjøre enn å slutte seg til de andre gjeterne for å jage den forbannede vargtyven vekk. Før de visste ordet av det, kunne den splitte reinflokken for å legge ned de svakeste simlene.

– Suola ruoktot!

Ja, tyvradene skulle sannelig jages hjem.

Det var nattgjeteren Mattis Klemetsen som ropte så høyt at ulvene med sine vidåpne kjefter ikke skulle stjele målet fra ham.

– Det er minst fem av dem!

– Hvor er Lasse Lemet?

Mattis pekte inn i nattemørket og snøkovet uten at Ande klarte å skimte den andre gjeteren.

Det var fire telt i siidaen som Ande Ravna tilhørte. Varselropet for ulv hadde snart fått alle på føttene, for under slike forhold lå alle "rund", med full påkledning, klare til å ile til unnsetning ved den minste fare.

Siida-isit Aslak Somby, den tettvokste fjellsamen med ansiktet fullt av rynker etter et langt liv i all slags vær, ropte ut sine ordrer om å forsøke å gå reinflokken inn for at den ikke skulle splittes og spres for alle stormvinder. Her var det ikke bønn om annet enn at alle skulle delta, både menn, kvinner og de største barna.

Straks begynte en av mennene å gå i ring rundt flokken sammen med hunden sin, deretter tok nestemann motsatt retning, i en ring som gikk utenom den første. Tredjemann gikk i samme retning som den første og stadig litt utenom, slik fortsatte det med så mange som mulig, mens de skrek seg hese med sitt "Suola ruoktot!"

Hundene ga sitt beste med å

bjeffe iltert mot den gråbeinte fienden der ute i halvmørket. Det var en kamp med tiden, for det var etter hvert blitt stor uro i reinflokken. Den karakteristiske gryntingen hadde økt i intensitet, et tegn på at den hadde fått teften av ulv.

Ande visste hva Aslak ønsket av ham. Sammen med Chalmo som sporfinder strøk Ande av gårde på ski med snøkovet midt i ansiktet for å utfordre ulvene. Skistaven var tykkere i toppen og fungerte som en klubbe når han snudde den.

– Gumpe! freste han mellom sammenbitte tenner mot den nattsvarte skyggen som slet seg frem i kastvindene foran ham. – Ulv!

Hunden kjente lukten av reinbyens verste fiende og holdt stø kurs, vel vitende om at Ande var like bak.

Plutselig kastet Chalmo seg ut i stormen med illevarslende bjeffing.

Ande skjønte straks at den første ulven var innenfor rekkevidde. Han grep resolutt tak i staven, snudde den kjapt med klubben frem og begynte å slå med kraftige, seige slag inn i kovet.

– Chalmo! Gumpe!

Ande nærmest snerret det frem, for han visste at Chalmo ville halse enda mer når han ble hisset opp med ulveropet. Det tredje slaget traff noe mykt, og et jamrende klynk slapp så vidt gjennom vinduset.

Ulvetreff, tenkte Ande mens svetten sved i øynene.

– Du har revet oksene og simlene, din helvetes satan! kjefte Ande og lot slagene hagle. – Men nå skal du og slektningene dine ikke lenger få rive dem.

SJAMANENS RIKE

Av Dag Ove Johansen

I 1999 var jeg en av vinnerne i en romankonkurranse arrangert av Egmont Bøker Fredhøi AS. Jeg sendte inn en idé og et synopsis som bygger på den samiske utvandringen til Alaska i 1894 og 1898.

Min interesse for temaet ble vekket etter lesning av Ørnulv Vorrens bok "Samer, rein og ull i Alaska (Davvi Girji, 1989). Siden den gangen har jeg lest mye bakgrunnstoff om saken, vært på research-tur til Alaska og Canada (sommeren 2000) m.m.

Det var amerikanske myndigheter som inviterte norske samer over dammen for å lære inupiatene (en av mange eskimofolk i Alaska) reindrift. Siden 1892 hadde amerikanerne brukt russiske reinfolk i denne opplæringen uten å lykkes. Foregangsmennene bak dette prosjektet var den presbyterianske presten og undervisningsminister for Alaska, dr. Sheldon Jackson, og hans kompanjong, kaptein Michael Healy ombord i kystvaktskipet Bear, som ble sentral i fraktingen av reinsdyr fra Sibir over Beringstredet til Teller Reindeer Station på Seward-halvøya i Alaska.

Etter å ha satt inn en annonse i skandinaviskspråklige aviser i USA, fikk Jackson henvendelser fra over to hundre personer som mente de hadde kunnskap nok om reindrift. Et av navnene han festet seg ved var William Kjellmann, opprinnelig fra Talvik utenfor Alta, som hadde bosatt seg i Madison i Midt-vesten.

Kjellmann reiste over til Finnmark og Kautokeino og klarte i løpet av noen dager å overbevise 6 familier og en ungar å reise over til Alaska som betalte arbeidere med gratis kost og losji på en 3-årskontrakt.

Dermed var det hele igang. Pr.

dags dato er det omkring 50 000 tamrein på Seward-halvøya. På det meste var det omkring 500 000 da dette reinprosjektet var på sitt største. Jackson gikk i samarbeid med en annen norsksettet foregangsmann, Charles Lomen, opprinnelig fra Lom, som satset på reinkjøttproduksjon for det store amerikanske markedet.

I 1898 kom en ny pulje norske samer over med den såkalte Manitoban-ekspedisjonen. Det var her snakk om over hundre personer i alt samt 500 reinsdyr. Dyrene var hentet over med tanke på å føre dem helt fra Haines i Sørøst-Alaska via Dalton Trail til Dawson City fordi hungeren var hard vinteren 1898-99 blant gullgraverne i Klondike.

Det er på grunnlag av dette historiske bakteppet jeg skriver min romanserie SJAMANENS RIKE. Den 4. mars utkommer første bind i denne serien. Tittelen er RAVNE-DRØM og henspiller på de visjoner min hovedperson Ande Ravna (en fiktiv ungar på 18 år som følger den første gruppen av samer over til Alaska i 1894) har gjennom sine ravnedrømmer. I løpet av 2002 vil det komme ut totalt 5 bøker i serien.

Romanserien får også sin egen hjemmeside på internett på adressen www.sjamanensrike.no.

Bøkene kommer dessuten ut på nord-samisk på det vesle forlaget Idut i Indre Billefjord i Porsanger.

Selve lanseringen av romanserien vil skje 18. mars. En rekke aviser og magasiner vil følge lanseringen spesielt.

Hvis folk vi forhåndsbestille abonnement, kan de sende navn, adresse, telefon og gjerne alder til:

frh@egmont.no

fax 22 47 11 74

kundeservice-telefonen 22 47

11 66 kl 10-14 hverdager

Lansering 18. mars.

Nådeløst om serieromaner

av forfatter
Dag Ove Johansen

Aftenposten 21.01.02 har en artikkel om Eva Stensrud, forfatteren av romanserien «Storgårdsliv» og undertegnede. To kritikere uttaler seg dessuten om serieromaner. For å bruke bilspåket så drives det stor grad av råkjøring i deres vurdering, selv om Rottem tar seg noe inn i svingene og hevder at "selvfølgelig er det forskjeller også innen denne genren". Kendzior er nådeløs uten forsonende trekk og bruker begreper som «klisjéfyllt og lugubert» Nådeløst.

For mitt eget vedkommende var spranget fra å være enkeltbokforfatter siden debuten i 1974 til å bli serieromanforfatter ganske stort. Etter lesning av «Samer, rein og gull i Alaska» (Ørnulv Vorren, 1989), mente jeg det var mulig å gjøre noe skjønnlitterært med den samiske utvandringen til Alaska som amerikanske myndigheter sto bak i 1894. Hensikten var at samene skulle lære eskimoene reindrift. På dette historiske bakteppet spinner jeg fortellingen om noen av dem som reiste

over og som etterpå vendte nesen mot Klondyke og Nome under gullrushet. Handlingen foregår derfor både i Finnmark, Alaska og Canada.

Da jeg så ble en av vinnerne av romankonkurransen hos Egmont Bøker i 1999 med dette konseptet, startet arbeidet for alvor: lesning av kildebøker, besøk i museer, internetsøking, samtaler med folk, og ikke minst researchtur til Alaska og Canada. Veggene på arbeidsrommet ble fylt med kart, tidslinjer, historiske fakta, bilder m.m. Grundigheten bak serien er minst like stor som i mine tidligere bokprosjekter som alle har havnet på innkjøpsordningen med ganske få unntak.

Rottem hevder at når man greier å skrive minst 3-4 bøker på ett år, blir det gjerne industrivare. Til dette er følgende å si: stoffmengden til de 3-4 bøkene utgjør ikke mer enn omkring 350-400 sider i vanlig bokformat, altså en vanlig roman, dette fordi tekstmengden i pocketboksiden er langt mindre enn tilsvarende side i vanlige romaner. Jeg ivaretar seriøsiteten som forfatter i like stor grad som i mine tidligere bøker.

Kjært barn har mange navn. Serieromanene har fått en rekke æresbe-

nevelser slik som kiosklitteratur, smusslitteratur, underholdningslitteratur og husmorporno. Benevnelsen kiosklitteratur er etter mitt syn misvisende. Vel 90 % av serieromanene selges andre steder enn i kiosk (bokhandel, kjøpesentre etc). Underholdningslitteratur er vel det de aller fleste forfattere bedriver her til lands uten at hverken de eller leserne tar nevneverdig skade av det. De to andre benevnelsene forbigår jeg i stillhet, fordi det avspeiler kritikernes grenseløse snobberi i forhold til genren.

Rottem sier at han aldri har anmeldt en serieroman. Jeg utfordrer ham herved til å anmelde første bok i SJAMANENS RIKE, som utkommer 18.mars. Det er vel for drøyt å utfordre ham til å anmelde den samiske utgaven av serien, som utgis av forlaget Idut i Porsanger. Samtidig vil jeg gjøre ham oppmerksom på at hver enkelt serieroman er å regne som ett enkeltkapittel i et større romanprosjekt, derfor oppfordrer jeg ham til å følge serien videre. Det er virkelig å ta genren på alvor.

Fra Aftenpostes
debattsider 4. februar.

USAs globale mediesensur

SELVSENSUR: Amerikanske medier fulgte oppfordringen fra sin regjering om å ikke bringe direktesendinger fra tv-stasjonen Al-Jazeera.

«Hendelser blir refortolket og satt i en annen kontekst av fjernsynsseeren i Kairo enn den som sitter foran skjermen i Washington eller i Oslo.»

Av **RUNE OTTOSEN**
Professor

Torsdag 13. desember 2001

Den erfarne britiske krigsreporteren Philip Knightley understreker det som har blitt en klišé - nemlig at «sannheten er krigens første offer».

Sannhet vil etter det forferdelige terrorangrepet 11. september også være kulturelt betinget.

At angrepet mot World Trade Center var en forbrytelse mot menneskeheten, vil de fleste være enige om. Men når hendelsen skal tolkes og settes i en sammenheng, vil ikke nødvendigvis sannheten for dem som bor i Midtøsten eller Afrika være den samme som vår sannhet. Vi ser og tolker hendelser med bakgrunn i ulike erfaringer og gjennom forskjellige kulturelle briller.

Hendelser blir refortolket og satt i en annen kontekst av fjernsynsseeren i Kairo enn den som sitter foran skjermen i Washington eller i Oslo.

I moderne krigføring er mediene blitt en premissleverandør for beslutninger og distribusjonskanal for propaganda og mediestrategier.

Derfor blir medier og journalister også både et mål og middel i krigføringen. NATO bombet serbisk fjernsyn i Beograd under Kosovo-krigen, og vestlige journalister blir brutalt myrdet i Afghanistan. Golfkrigen ble det store kommersielle gjennombruddet for CNN, som den gangen var enerådende på det globale markedet med sine 24 timers kontinuerlige nyhetssendinger. I løpet av Golfkrigen ble CNN en enestående kommersiell suksess. I

noen land ga de lokale mediene i perioder opp konkurransen og sendte CNN-bilder i stedet for egne nasjonale nyhetssendinger. Ved årtusenskiftet var CNN tilgjengelig i over 220 millioner husholdninger over hele verden.

Etter Golfkrigen har CNN fått konkurranse av BBC World, Fox News og andre vestlige stasjoner. Det mest interessante er at Al-Jazeera dukket opp som en arabisk konkurrent på det regionale markedet i Midtøsten. Kanalen ble etablert på kommersielt grunnlag i Qatar av profesjonelle journalister med bakgrunn fra blant annet BBC.

Siden ytringsfrihet og frie medier er en mangelvare i den arabiske verden, har Al-Jazeera blitt en torn i øyet på mange arabiske regimer som er vant til å kunne bruke sine medier for egne propagandaformål. Qatar har prisverdig nok ikke gitt etter for press, og har dermed bidratt til kampen for ytringsfrihet i den arabiske verden.

Al-Jazeera ble betegnende nok først kjent for vestlige seere etter 11. september

Først under arbeidet med å bygge sin koalisjon mot terrorisme har president Bush blitt klar over at situasjonen ikke var like enkel som under Golfkrigen. Da hans far George senior satt i presidentstolen, kunne han være sikker på at hans perspektiver ble kringkastet nesten uimotsagt gjennom CNN til et globalt publikum. Allerede den gang uttrykte fjernsynsseere i Midtøsten og den tredje verden ubehag ved å få formidlet krigens gang kun gjennom amerikanske kameralinser.

Betydningen av dette blir først helt klart når vi ser hvilke repressive tiltak Washington har iverksatt mot Al-Jazeeras alternative perspektiver. Ikke minst har formidling av taler og intervjuer av Osama bin Laden vært en torn i øyet på president Bush.

Men Al-Jazeera har vært mye mer enn en kanal der bin Laden og Taliban-talsmenn har kommet til orde. Vi har vært vitne til diskusjoner mellom muslimer med ulikt syn og friske debatter mellom muslimer, jøder og kristne.

Etter først å ha boikottet kanalen har også framtrepende talsmenn for den amerikanske regjering og britiske myndigheter blitt intervjuet om sine synspunkter. Al-Jazeera har med sin journalistikk i seg selv bidratt til å bygge ned forestillingen om at vi står overfor

en «sivilisasjonskonflikt» mellom muslimer og kristne eller en uoverstigelig kløft mellom «demokratiske» vestlige verdier og en monolitisk «udemokratisk» muslimsk verden. Ikke minst har vanlige seere i Midtøsten gjennom Al-Jazeera fått et globalt perspektiv på begivenhetene som er mer i overensstemmelse med sin egen tenkemåte enn det mediene i Vesten formidler.

I en krigssituasjon blir mediene ofte satt under press med krav om å vise patriotiske holdninger. Rapporter fra «den andre siden» blir sett på med mistenksomhet selv om det skjer «på et journalistisk grunnlag». Kravet om uniformering og disiplinering innad i USA virker skremmende på mange journalister som har besøkt landet i tiden etter 11. september. De 17 største amerikanske mediebedriftene var forhåndsorientert, og aksepterte frivillig selvpålagt sensur i to dager før bombingene av Afghanistan tok til.

Det er tankevekkende at de samme 17 bedriftene gikk sammen om en kollektiv kritikk av Pentagon for overdreven mediekontroll etter Golfkrigen.

En rekke inngrep i pressefriheten i USA har vakt oppsikt, inkludert avskjedigelse av journalister som ikke har passert det patriotiske nåløy. Voice of America nedla også forbud mot å intervjuet talsmenn for Taliban, til protest fra sine egne journalister.

Enda mer oppsiktsvekkende er det at amerikanerne har prøvd å utvide sin mediekontroll i en global målestokk. Det første tiltaket var at Pentagon kjøpte opp alle bildene fra kommersielle satellittselskaper som potensielt kunne brukes til å etterprøve offisielle amerikanske synspunkter om utviklingen av krigens gang. Dernest prøvde amerikanske myndigheter forgjeves å presse regimet i Qatar til å gripe inn i sendingene til Al-Jazeera. Tankene går til den kalde krigen, da amerikanske myndigheter mottok klager fra myndighetene i Sovjetunionen og Kina på amerikanske mediers dekning av deres land. Da viste amerikanske myndigheter til at et demokrati er det pressefrihet, og at de hverken hadde ønske eller mulighet til å kontrollere deres virksomhet.

Når Al-Jazeera ikke kunne stanses på denne måten, henvendte amerikanske myndigheter seg til sine egne medier og ba dem om å avstå

fra bruk av bilder fra Al-Jazeera med blant annet opptak av bin Laden. Henvendelsen var et oppsiktsvekkende inngrep i pressefriheten, men enda mer oppsiktsvekkende var det at tunge amerikanske medier ga etter og stanset kringkastingen av «live» sendinger fra Al-Jazeera.

Det neste inngrepet var at myndighetene beklaget seg over at det i bombingens startfase var for mye søkelys på potensielle sivile tap og for mye omtale av lidelser blant befolkningen i Afghanistan. CNN-staben fikk pålegg fra sin egen styreformann om «balansering» i dekningen av sivile tap i Afghanistan med beskjed om samtidig å minne seerne om at det var på grunn av Taliban-regimets grusomheter at bombingene var nødvendig. Denne typen detaljdirektiver ble også gjennomført i andre medier og gir skremmende assosiasjoner til den tyske okkupasjonsmakten i Norge under 2. verdenskrig, som sendte detaljerte påbud til mediene gjennom daglig Tagesanweisung med beskjed om «passende» og «upassende» vinkling og presentasjon av nyheter.

Norske mediebedrifter har heldigvis blankt avvist alle antydninger om å stanse sendinger fra Al-Jazeera, men synes merkelig nok ikke at det var et nyhetspoeng at amerikanerne til slutt gikk til det drastiske skrittet å bombe Al-Jazeeras Kabul-kontor, som i flere uker var enerådende med å formidle fjernsynsbilder fra Kabul. Amerikanske myndigheter har avvist at fjernsynsstasjonen var et bevisst bombe-mål, men blir ikke trodd av Al-Jazeeras sjefredaktør Ibrahim Hilal, som synes det var påfallende at amerikanerne bombet deres kontor samme dag som BBC gjenåpnet sitt Kabul-kontor.

Men bombingene av Al-Jazeeras kontorer i Kabul er ikke nok for å stanse stasjonens regionale innflytelse. Formannen i utenrikskomiteen i den amerikanske Kongressen, Joseph Biden, har startet en storstilt kronerulling under navnet Initiativ 911 for å etablere en proamerikansk arabisktalende TV-kanal som kan konkurrere med Al-Jazeera.

Ifølge VG (27.11.) er det hittil samlet inn 4,5 milliarder kroner. Det er et gammelt ordtak som sier at «penger snakker» - det gjelder også i kampen for global mediekontroll.

DIKTANTOLOGI 2001

redigert og tilrettelagt av Willy Bjørndal

nettopp utkommet på

Forlaget Samfunnstrykk, boks 1504, 2404 Elverum.

Bidragstere i diktantologien er foruten antologiredaktøren selv, Greta B. Jaksholt Økland, Andre Espelien, Vigdis Lethun, Jan Olav Mjøs, Irma Sofie Mølø, Dag R. Linnerud, Josefine "Finne" Lethun, Even Lorch-Falch, Ewa Lipinski, Rolf Opås, Ole Zahl Mølø, Randi Skjellanger, May-Liss Nilsen, dessuten Rudyard Kipling, Jens Bjørneboe og Ezra Pound.

Antologien er på 95 sider.

Her er et av diktene fra antologien:

Om ein verkeleg
døydde av skam
ville vi nok vera kvitt
problemet: overfolkning i verda
(Vigdis Lethun)

Kjell I. Johnsen

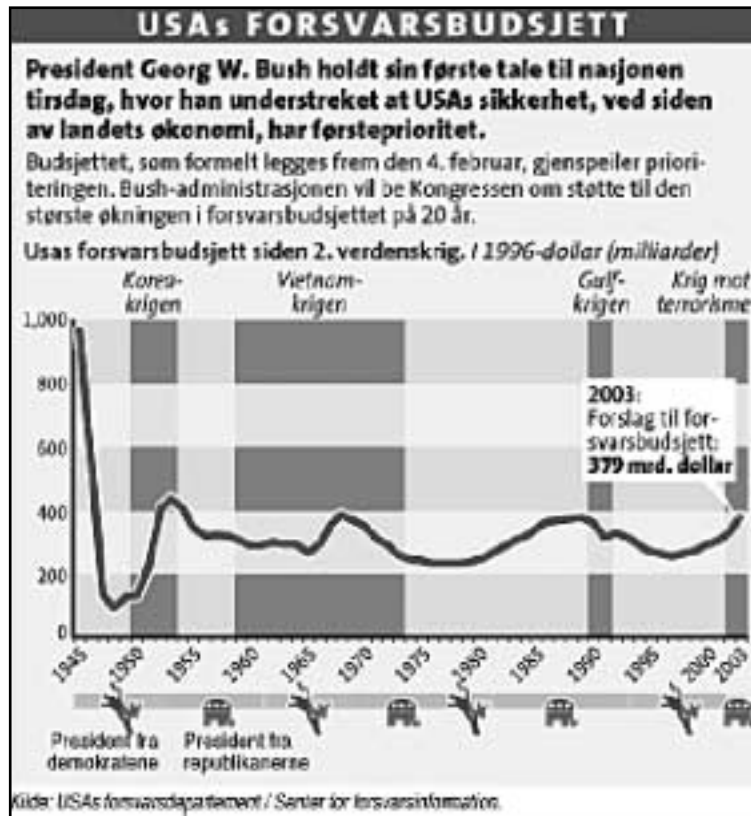
«Israelsk protest»

«Vi vil være med på oppdrag for å forsvare staten Israel, men okkupasjon og undertrykkelse tjener ikke dette formålet. Hæren mister sin menneskelighet og hele samfunnet blir moralsk fordervet. Vi har mottatt ordre hvis eneste formål var å videreføre kontroll over hele det palestinske folket. Vi vil fra nå av ikke være med på å slåss utenfor grensene fra 1967 for å dominere, utvise, utsulte og ydmyke et helt folk». Ref. Stavanger Aftenblad 02.02.02

Hva er dette? Israelere som protesterer mot okkupasjon, mot å ydmyke og undertrykke et helt folk? Det er 87 israelske hæroffiserer som tidligere i denne uken skriftlig protesterer mot statens behandling av palestinere i de okkuperte områdene.

I følge de israelfvennlige er de 87 offiserene antisemitter

Kjellemann

Vær snar å betale kontingenten

Fædrelandsvennen onsdag 31. okt. 2001:

Holmer-Hoven og lærerne

Finn Holmer-Hoven har muligens nok en gang hatt en av sine dårlige dager. Om det er mangel på oppfinnsomhet som får ham til å kaste seg på en ny hetsbølge mot lærerne, vet jeg ikke. Men han griper til en gammel klassiker når han spyr ut sine holdninger og fordømmer mot lærerne. Og det i sin egen avis.

Kristin Clemet har forlenget beklaget det hun «speedet» seg opp med på det nye flotte kontoret, og lærerstanden var i ferd med å innfinne seg med at den nye statsråden var høyrekvinne. Holmer-Hoven synes muligens at det var så artig at han ikke ville gi seg så lett.

Han gjør et stort nummer av at guvernøren i Texas sparket 10.000 lærere etter en kunnskapstest som selv barn kunne ha besvart bedre. Dette synes han tydeligvis var bra. Først og fremst forundrer deg meg at han synes et slikt oppsigelsesvern er OK. I Norge er oppsigelsesvernet heldigvis sterkere. Dette skal jeg ikke ta opp denne gangen. Holmer-Hoven har muligens latt seg imponere av sjefens makt i USA.

Det jeg skal ta opp, er Holmer-Hovens evne til å la seg bli lurt. Den virker stor. Han har vært i USA og lært om å sparke lærere. Jeg er lærer og har også vært i USA, og det mange ganger. Jeg har besøkt mange skoler, fra småskoletrinnet og helt opp til universitetsnivå. Jeg har vært inne i en mengde skoleklasser, snakket med dusinvis av lærere,

og møtt skoleledere, foreldre og elever på de fleste trinn. Og det over store deler av USA.

Noen av mine beste venner jobber i «lærerutdanningsavdelingen» på universitetet i USA. Senest i januar i år var jeg og min kone invitert over til et universitet for å forelese og underholde. Vi tilbrakte mange dager både på universitetet og ute i skolene.

Et av våre foredrag for studentene gikk nettopp på lærerutdanning og yrkesutøvelse i Norge vs USA. Ofte etterfølger foredrag spørsmål og diskusjon. Og i de 20 årene jeg har reist til USA og jobbet med bl.a. dette emnet, har jeg lært mange ting. En av dem er følgende (og følg godt med, Holmer-Hoven):

Mange steder i USA har de kvoteringsordninger. I Norge kvoterer vi inn kvinner i råd og utvalg. Det er bra, synes jeg. I USA kvoterer de ofte også inn etniske grupper. Det betyr at en institusjon ikke bare må ha en kvinneandel, men også en afroamerikansk andel og en indiansk andel. Og videre må de kanskje ha en afroamerikansk kvinneandel osv.

Dette er ofte grunnlag for tildeeling av statlige midler (federal money). Dersom ikke kvoteringen er oppfylt, får de heller ikke penger. Og penger må de ha.

Jeg har besøkt lærerinstitusjoner som har store problemer med sine fattige (les: svarte) elever, fordi de ikke kan snakke og skrive «ornkli».

Men kvoteringen må oppfylles! Og kan hende gir dette mulighet «for en litt langt nede» til å få seg en utdanning og en jobb.

Dette problemet er stort i USA. Jeg forundres ikke over at du ikke klarte å sette deg inn i hele problematikken. Den er større enn en avisemann kan greie på en reise. Men det var sikkert artig i Texas!

Jeg har besøkt mange svarte fattigskoler. Før skolen begynner om morgenen, sitter ofte de fattigste ved frokostbordet i gymsalen. Lærerne er stolte yrkesutøvere, og gjør alt de kan for elever og foreldre. Slik kan det faktisk også være i Norge.

I Texas ble 10.000 lærere sagt opp. Det ser ut til å glede Holmer-Hoven. Jeg, derimot, tror at mange av dem som ble sagt opp var innkvoterte fattige og svarte som nå mistet sin yrkeskarriere og sin lønn. Jeg gleder meg ikke over det. Kan hende mistet også elevene sin kjære lærer?

Men tilbake til Norge!

Kan hende lurer noen på hvor «udugelige» lærere skal bli av? Jeg kjenner faktisk to stykker. De prøvde seg som lærere, men fant ut at det ikke var noe for dem. Det samme fant foreldre og elever ut.

De jobber nå som journalister i dagspressen.

God bedring, Holmer-Hoven!

**Geir Knutson
Birkeland**

Nationen mandag 8. oktober 2001:

Å bli voksen i en ølflaske

Av Jan-Erik Østlie

Rudy Wiebe/Yvonne Johnson

Et stjålet liv.

En indianerkvinnens reise.

Oversatt av Stian Omland

J.M. Stenersens Forlag, 2001

Yvonne Johnson, den ene av bokas forfattere, er indianerkvinne og tipoldebarnet til creeindianernes høvding Big Bear. Hun soner en livstidsdom for overlatt drap, en dom som i Canada innebærer 25 år. Mye tyder på at hun ble utsatt for et justismord, et av temaene i boken, men ikke hovedtemaet.

Den andre forfatteren, Rudy Wiebe, er en feiret forfatter med flere essays, romaner og novellesamlinger bak seg. Sammen har de med denne boka skrevet en slags dokumentarroman. Så voldsomt spennende er boka ikke, men du verden for en historie.

Yvonne, som er født med en dobbelt ganespalte og gjennomgår en mengde operasjoner, har nemlig litt av en bakgrunn. Familiekrangler, ekstremt alkohol- og stoffmisbruk og en eldstebror som bare 20 år gammel blir funnet død i en fengsel-scelle med en hageslange kveilet om halsen, sannsynligvis et mord som aldri blir oppklart – ja, dette er bare noen av ingrediensene i denne 40 år gamle kvinnens liv.

Før hun passerer 4. klasse blir hun voldtatt. Siden går det slag i slag, og den ene nedverdigelsen følger den andre. Hun blir kjærlighetsløs lenge før hun kan stove ordet. Eller som Yvonne sier: «Kjærlighet er bare et ord som noen sier for å komme i buksa på deg». Bitrere går det neppe an å uttrykke det. Men så ble hun da også misbrukt av mange menn, inkludert sin egen far, bestefar og bror.

Boka handler om ekstrem undertrykkelse, rasisme og vold. Det er den gamle historien om at mennesker som er annerledes enn flertallet får problemer. Og på grunn av problemene de i all hovedsak påføres av andre, begynner de ofte å lage sine egne problemer. Den berømte onde sirkel. Ut og inn av fengsler. Svingdørs klientene. Her handler det i tillegg om korrupsjon i politi- og fengselsvesen.

«Å bli voksen i en ølflaske er trangt og begrensende, du har aldri tid til å bli klokere, du oppdager aldri noe alternativ til å bli der ting er kjente, og du på et vis klarer å håndtere dem, fordi du allerede har måttet gjøre det. Du legger selvfølgelig merke til andre mennesker, særlig de rike og tilsynelatende lykkelige som kjører forbi i biler, går inn i pene hus, men du vet at det aldri kan bli deg. Det er

allerede umulig.»

Dette er en bok basert på Yvonne fengselsdagbok og definitivt ikke noe for sarte sjeler, for dem som ikke tåler å lese om brutal voldshandling, incest, et utall voldtekter – ja, de mest utenkkelige fornedrelser. Jeg gjentar: dette er en makeløs historie!

Og det er godt dokumentert elendighet, men hva så? Mange spørsmål trenger seg nødvendigvis på under lesningen av en sann bok. For eksempel spørsmål av typen «Kunne du ikke tatt tak i ditt eget liv og gjort noe sjøl?» eller en mer stille resignasjon av typen «Alt er håpløst, det er bare å gi seg over».

For dette er så ille at det nesten er vanskelig å forstå at det er sant, vanskelig å forstå at det er dokumentar-litteratur og ikke skjønnlitteratur. Uten å ha lest originalen er det likevel bare å berømme oversetteren for å ha formidlet dette stoffet til norsk.

Vi visste det allerede bare etter noen få siders lesning: dette måtte gå galt, dette måtte ende med død, fordervelse og fengsel. Og i fengsel sitter hun ennå, der skal Yvonne sitte til 2014. «Jeg er glad jeg ikke er i celleradene lenger. Cellene der er som bur, to ganger tre meter; man kan knapt snu seg, det er høye vinduer på den andre sida av en bred korridor, og man kan ikke se noen komme med mindre man skråer et håndspeil – hvis man har et – gjennom gitteret i døra.»

Yvonne har flere bekymringer: «Jeg har ikke noe spill i cella mi, fordi tida i fengsel veier så tungt på sjel og sinn at jeg kan se min egen alder i ansiktene til alle rundt meg».

Denne boka sier mye om hva et fengsel er, fornedrelsen og hva det vil si å sitte inne. «Loven krever at de holder kroppene våre i live her inne, men hva er vi når vi løslates?» Et viktig spørsmål, kanskje kriminalomsorgens viktigste, stilt av en indianerkvinne som burde vite hva hun snakker om.

Et stjålet liv er et rystende dokument i bokform og et nødvendig onde for alle som er interessert i hvorfor noen blir – og forblir – kriminelle, mens andre aldri kommer i nærheten av en kriminell løpebane eller et fengsel.

FANGEBUR FOR ALQUAIDA

På Cuba sitter fangene fra AlQuaida innesperret i 2x2m store metallbur under åpen himmel. Rettsakene mot dem skal foregå i hemmelige militærtribunaler. Slik nærmer USA seg handlemåten til totalitære stater slik som under Stalin i Sovjet. Kåre Willoch er den første norske politiker som har tatt tak i dette og kommet med sterk kritikk overfor et slikt brudd på krigsfangers rettigheter.

DOJ

Fædrelandsvennen 5. november 2001:

Holmer-Hoven livsfarlig som lærer?

Sjefsredaktør Finn Holmer-Hovens forestilling om lærerrollen gnager hull på hull i lykkesekken. Oppgjøret lærer Geir Knutson på Birkeland tok i Fædrelandsvennen 31. oktober med sjefsredaktørens antatte hjerteløshet er ikke nok.

Den gjentatte hyllesten av karikerte og antikverte skolebilder fra maktpersoner som Holmer-Hoven er virkelig tragisk for det pedagogiske Norge. Dersom kateter- og pultrakkeskolen skal gjeninnføres som ideal, betyr det et langt tilbakeskritt for Norge som utdanningsnasjon. Den gammeldage kunnskapsskolen gav liten operativ kunnskap i gårsdagens samfunn, langt mindre vil den gi i dagens og morgendagens.

Selv om jeg deler Finn Holmer-Hovens glede over kunnskapsrikdom og dyktighet både i skolen og ellers, så lyder det fra mageregionen min: Slipp aldri Finn Holmer-Hoven til som lærer på dine barnebarn – i alle fall ikke slik du kjenner ham gjennom avisen. Skarp tunge og spiss penn ovenfra og ned er klassebomber i vare barnesinn. Perfekt fagkunnskap alene, dosert fra et kateter i skolen, er som en plastlinjal i

Else Marie Jakobsens frodige veggteppe.

En mengde pedagogisk forskning underbygger at det er mange andre pedagogiske funksjoner som er viktigere for elevens faglige utvikling enn faglige egenferdigheter hos læreren. Dessuten er den faglige utvikling hos barnet og ungdommen bare en liten bit av skolens totale ansvar. Heldigvis. Fortsatt.

Jeg er enig med Finn Holmer-Hoven når han skriver at «Skillet mellom en dugende og en udugelig lærer kan bety alt for barnas videre utvikling og karriere i livet». Læreren er viktig. Kunnskapsrike lærere er flott. Men dugelighet er noe radikalt mye større enn det som underforstått ligger i Holmer-Hovens forklarende undersetning: «lese og skrive skikkelig».

En drittsekk som leser og skriver skikkelig er fortsatt udugelig som lærer, selv med sine lese- og skriveferdigheter. Jeg kjenner rett og slett glitrende lærere som har vansker med å stokke bokstavene: Dysleksi! Og jeg har kjent mange lese- og skriveflinke psykopater som aldri, aldri skulle vært autorisert som lærer. Autorisasjonen av disse har gitt og gir fortsatt lærerutdanningen og ar-

beidsgiverne en tung skyld.

Finn Holmer-Hovens fag- og individfokuserende skolekritikk fører dessverre ingen steder hen. Bortsett fra at den formørker hverdagen både til lærere, foreldre og elever. Fokus må rettes mot å utvikle systemer som kan hjelpe lærere og lærerkolleger til å lykkes. Frihet. Tillit. Fokus må rettes mot rammene rundt barna, organiseringen av skolen, lærerne og fagfolkene. Ekskursjoner. Hospitering. Hjelpemidler. Faglig utvikling gjennom jobben. Samarbeidsmønstre mellom foreldre, nærmiljø, elever og ansatte.

Tilpasset opplæring fungerer for Alf Rune fra Grim skole, det leste vi i en positiv dokumentarartikkel av Ole Lillesvangstu i Fædrelandsvennen 31. oktober. Ikke bare bråkete Alf Rune fortjener et tilpasset opplegg. Snille Per og beskjedne Lise eller geniale Finn fortjener alle spesialiserte læringsmiljøer og utfordringer. Det er dette du må fokusere din skolekritikk på, herr sjefsredaktør, dersom du skal hjelpe fram over-skuddslærere og gladere og mer læreresugne barn i norsk skole.

**Nils Kristian Skarpeteig
cand.polit.**

6000 bruk nedlagt på to år

I løpet av de to siste årene er i overkant av 6000 norske gårdsbruk nedlagt. Det legges ned gårder over hele landet, flest i Hedmark og Hordaland.

Hans Ola H. Oustad og Werner Dallawara

Også i Agder-fylkene, Troms og Telemark legges det ned gårdsbruk i raskt tempo, viser tall fra Statens landbruksforvaltning og Statistisk sentralbyrå.

Totalt i hele landet har over 8 prosent av gårdsbrukene forsvunnet i løpet av de to siste årene.

Det er nå igjen 65.000 gårdsbruk. Om lag 3800 av dem er så små at de ikke er berettiget til å få jordbruks-tilskudd.

Følger utviklingen

Oversikten over antallet nedlagte gårdsbruk i Norge i løpet av de to siste årene tar utgangspunkt i tall fra Statens landbruksforvaltning som slår fast at det 31. juli 2001 var 62.051 driftsenheter som søkte om tilskudd til landbruksproduksjon.

I tillegg finnes det 3865 gårder

som ikke er store nok eller har stor nok produksjon til å få jordbruks-tilskudd. I sommer var det dermed nesten 65.900 bruk her i landet.

Tar vi med at det i høst var 892 melkebønder som gav opp melkeproduksjonen viser det at det ved utløpet av år 2001 var om lag 65.000 bruk her i landet. Det er 6000 færre enn i 1999, da det var 70.740 bruk.

Utviklingen de siste årene, hvor det forsvinner mellom 2000 og 3000 bruk hvert år, fortsetter dermed med uforminset styrke.

Færre bønder

I tillegg til at 6000 bruk er borte, har et enda større antall bønder forsvunnet de siste årene. Ole Osvald Moss i SSB sier til Nationen at trenden er slik at de driveverdige gårdene forpaktet bort, mens det er små og av-sidesliggende gårdsbruk som legges helt ned.

De store gårdene er dermed med i statistikken som selvstendige enheter, selv om de forpaktet bort.

- Det er ingen tvil om at det blir færre og færre bønder, også i de mer attraktive jordbruksområdene, sier Moss.

SSB kommer over helgen med sine egne tall på antall gårdsbruk i Norge ved utgangen av 2001.

Disse tallene er basert på personlige spørreundersøkelser gjort ute hos bøndene og skal gi en virkelig-

hetsbeskrivelse av det norske landbruket.

- Vi ser at trenden med gårdsbruk som forsvinner fortsetter som den har gjort de senere årene, sier Berit Bjørlo i SSB. Verken hun eller Moss vil bekrefte Nationens tall, utover at "de stemmer godt overens med SSBs materiale".

Bruksnedgangen i Finnmark er inne i et dramatisk stup. På bare ett år har 117 gårder, eller hvert femte bruk, blitt borte. Det innebærer en reduksjon i antallet driftsenheter på over 17 prosent.

Landbruksdirektøren i Finnmark, Øystein Ballari, betegner situasjonen i fylket som meget bekymringsfull. Han mener nedleggelse av skoler, butikker, bensinstasjoner og generelle servicetilbud overfor landbruket også bidrar til å påskynde nedleggelsestakten.

- Vi har eksempler på at det i enkelte deler av fylket er mellom 10 til 15 mil fra gården til nærmeste bensin- og dieselpumpe, påpeker Ballari.

Bred nedgang

Minst ser nedgangen ut til å være i Nord-Trøndelag, Rogaland og Oppland, med en nedgang på henholdsvis 4,3, 4,5 og 5,1 prosent av antall bruk.

De fylkesvise tallene er imidlertid ikke helt sikre, fordi det er uklart

hvor mange av de 3865 bøndene som ikke har produksjonstillegg som gir seg, og hvordan disse er fylkesvis fordelt. I Nationens beregninger har vi tatt inn denne gruppen og fordelt dem prosentvis i forhold til fylkenes totale antall bruk.

Trolig slår dette noe feil ut, ettersom mange av disse brukene ligger i typiske utkant-fylker.

Såkalte eksperter fra Handelshøyskolen hevder at overføringene til landbruket må opphøre. De ønsker i stedet at maten skal bli billigere og det gjøres ved at man legger ned flere gårdsbruk og starter import av mat fra andre land. Slik tenker en institusjon som også lever av statlige overføringer slik som så mange andre i dette samfunnet. Men landbruket opprettholder bosettinger i utkantene og forhindrer avfolkning og nedleggelse av butikker, bensinstasjoner og post. Men kampen er hard i markedsøkonomiens landskap der all skal lønne seg. Men å basere seg på mat fra utlandet er molbo-politikk og en opprettholdelse av utnyttningen av fattige land som hadde trengt maten sin selv.

DOJ

Sji eller gi... og annet!

Ja, hva er korrekt uttale: Stratesjii eller strategi? Når heter det «de, dem, demses»? Alle varianter høres. Vi møtte de, vi møtte dem, vårt hus er ikke så stort som demses osv. Og hva er et medie? Skolene har «medie-linjer». Men i ordbøkene står det et medium, flere media og mediet samt mediene. Aldri et medie??? Og hva med den tossete «høgskole-sjargongen»: Det er på en måte, lissom, les likesom, lik-som, veldig, veldig viktig at styringsgruppa gir tilbakemelding relativt umiddelbart! Folkenorsk: Styret bør svare snart!

Kan Samfunnsliv's lesere gi retningslinjer og regler?

Peter Perestrojka

FARLIGE HUNDER

I en spørreundersøkelse nylig svarte 48 % ja til at de var redd ulv. Etter tragedien på Otta der en guttunge ble bitt ihjel av fire polarhunder er det viktig å merke seg at sist en ulv drepte et menneske i Norge var på begynnelsen av 1800-tallet. Siste gang et menneske ble drept av hund i Norge var faktisk i 1994. 4000 mennesker må til lege hvert år fordi de blir bitt av hunder.

DOJ

Dybwad - - -

ikke er reelt begrunnet, følger hakk i hæl kjønnsproblemene og befolkningsproblemene.

Hvorfor synden tar overhånd

Synden tar overhånd i verden, fordi illusjonen tar overhånd – fordi menneskene misbruker virkeligheten og gjør trolldom med staten og pengene. M.a.o. – på grunn av avgudsdyrkelse i moderne former. Og når så krigen kommer, så er den kuliminasjonen av det fantastiske mareritt, hvor helvede åpner sig og henter sitt.

Guds styrelse

Men nettopp heri ligger livets ubestikkelighet og garantien for sannhetens seier. Løgner dømmes sig selv til døden og således blir livet kvitt den. Og heri åpenbarer sig Guds styrelse – at «Gud er mere enn summen av to milliarder fantasiveseners dynamikk». «Hvis Gud ikke var mere enn summen av to milliarder dagdrømmeres fantasi» sier Dybwad Brochmann (M. og L., b. III, s. 286), «så hadde Gud tilberedt sin egen tilintetgjørelse. Men at Gud arbeider uavhengig av oss, det ser vi av «nemesis». At livet har personlig bevissthet, plan og bestemte formål, det ser vi derav at livet hadde evnen til å personifisere sig i Frelseren. At livet går sine egne veier og følger sine egne organisk-dynamiske lover, det ser vi derav at det levende samfund vokser og utvikler sig etter ganske andre lover, prinsipper og formasjoner enn de forebildninger og metoder etc. som ligger til grunn for menneskenes måte å organisere samfund på.» Mennesken kan dumme sig med planer og flertallsbeslutninger så meget de vil, men alt dette må revideres og korrigeres, inntil det stemmer med Guds planer og tanker og råd. Dette er den hellige determinisme i alle ting. Revisjonens riktighet beror på en etterrettelig opfatning av virkeligheten som angir den livsretning hvor fremkomsten er farefri og hvor alt blir såre godt. M.a.o. – sannheten blir identisk med veien og livet. Dens erkjennelse er vår skapende fantasie samvirke med Gud. Og kvalifiseringen av vår sannhets-

erkjennelse som livets vei til sine lengsels mål er identiske med vår erfaring om Guds sannhet som godt budskap. Gjennom denne kvalifisering gjenkjenner Gud sig selv i oss som barn av hans egen virkelige verden, og vi ham i oss som far og forsyn.

Lignelsen som beskyttelsesmekanisme

Heri ligger også svaret på det spørsmål, hvorfor lignelsens billedsprog må komme imellem oss og virkeligheten, så vi ikke apperçiperer denne direkte. Vi er Guds barn. Deri ligger både en ophøielse og en forkleinelse. Vi er barn – deri ligger at vi ennå har til gode å bli voksne. (1. Johs. br. 3,2: Nu er vi Guds barn, og det er ennå ikke åpenbart hvad vi skal vorde.) Men at vi er Guds barn, gir dog en antydning om hvad vi skal vorde – nemlig Guds arvinger og Kristi medarvinger. Som barn mestrer vi ennå ikke Guds virkelighet. Det rike og den makt som er arvingene beredt fra verdens grunnvoll blev lagt kan ikke komme i våre hender før vi har lært å håndtere vår billedverden i full overensstemmelse med Guds håndtering av virkeligheten. Misbruker vi lignelsen – økonomisk, politisk, vitenskapelig, religiøst – til å bestjele sannheten, da får vi utlevert akkurat så meget av Guds allmakt som er tilstrekkelig til å anrette avskrekkende ødeleggelser som stagger oss i tide. Dvs. at vi i samme grad som vårt billedsprog mister sitt tak på virkeligheten, mister vi også vår bevegelsesfrihet og handlefrihet. Og godt er det. For er det utrygt nok med vår ukyn-dige omgang med lignelsen, så er dette allikevel bare barnelek mot en uhindret ukyn-dig omgang med selve virkeligheten, som vilde være universalt ruinerende. Den symbolske persepsjon av virkeligheten har altså den fordel, at jo mere vi misbruker den, desto mere blir den makt, vi ikke kan styre, oss ut av hendene. Sml. Mesterens ord i Luk. 16.11: «Dersom I ikke har vært tro i den bedrageriske Mammon, hvem vil da betro eder selve virkeligheten?» (– to slethinon tis hymin pistevsei?)

M.a.o.: Vår indirekte opfatning av den objektive virkelighet gjennom lignelsens symbolikk er den universale beskyttelse av Guds barns arv mot Guds barns synd.

«O dyp av rikdom og visdom og kunnskap hos Gud»: Vi skal lære oss op til å håndtere virkeligheten gjennom troskap i omgangen med skinnvirkeligheten – vi skal «øve oss» på den – lære å kjenne sannheten gjennom å forstå lignelsen. Før vi har det lært, skal vi ikke få mere av arven mellom hendene enn vi kan tåle – og forøvrig bare dikt og drøm og eventyr. «Gud er trofast som ikke skal la eder fristes over evne, men gjøre både fristelsen og dens utgang slik at I kan tåle den.» (1. Kor. 10,13). Ti virkeligheten er enda farligere for oss enn eventyret, så lenge vi ikke engang forstår lignelsen. Alene Kristi sanne disipler er det gitt å kjenne himmerikes hemmeligheter, men forøvrig gis det bare i lignelser, forat de skal se og ikke skjønne, høre og ikke forstå. Lignelsen både skjuler og åpenbarer på samme tid. Den holder vakt ved rikets port som kerubene med de luende sverd som vender sig hit og dit for å vokte veien til livsens tre, forat vi ikke skal komme derinn, før vi kan løse lignelsens gåte.

Gudstjeneste og ritus

Gud er ånd, og Guds sanne tilbedere skal tilbe i ånd og sannhet, uten å spørre om Jerusalem eller Garisim, Rom eller Wittenberg, symbol eller titus. Men jo mere primitiv en religion er, desto mer vil ritus og symbol tre istedenfor virkeligheten som latri og idol (avgudstjeneste og avgud). Og den «virkelighet» et primitivt folk får å drages med blir akkurat så trang, mørk og grusom som deres trollmenn gjør den til. Men det hindrer ikke at trollmennene tror den vilde bli enda grusommere uten deres rituelle forholdsregler, som dog legger kapsun på folkets primitive villskap. Og det har de rett i, så lenge folket tror som trollmennene og ikke erkjennelsesmessig er løst fra sine villfarelser. Å ta deres tro fra dem uten å gi dem noen bedre isteden vilde være å ødelegge deres samfund. Og «innfører» man kristendom blandt dem, vil den hedenske trolldom leve videre som overtro under kristelig maskering i samme grad som det ikke lykkes å bringe dem sannheten nærmere. Som avdøde biskop Gleditsch sa omtrent i et foredrag engang: «Alle kristne folk vil bære på en hedensk arv som et mere eller mindre tungt anheng til sin kristendom,

omtrent som «Det gamle testamente» i den bibelske litteratur henger igjen på «Det nye». I den forstand har hvert folk så å si sitt «gamle testamente» av trolldom, mystikk og overtro å drages med, så lenge «det nye» ikke er fullt til egnet». - Slik må det være, fordi «Det nye testamente» med sin enklere formidling av vårt forhold til sannheten er nihilistisk faretruende, inntil folkelivet har innstillet sig på en tilsvarende høiere virkelighetsopfatning. Imens gjør trolldom, mystikk, overtro og alskens surrogat for sannheten tjeneste som relativt ufarlig avløp for drifter som ellers vilde rase i blinde, fanger dem som vildyr i bur eller døver dem med røkelse og hellig rus. Det er lignelsens vakthold ved rikets port. – Dette er sannheten i Lenins ord om religionen som «opium for folket». Men han var blind for, at religion gjør gagn også på den måten, så lenge folket famler i blinde og ikke er virkeligheten voksen i kraft av en realistisk våken Guds-bevissthet.

Guds lov og våre vedtekter

Et annet eksempel: Kristus advarer mot å gjøre Guds lov til innet for våre vedtekters skyld. – Guds lov er selve virkeligheten, våre vedtekter er uttrykk for vår opfatning av den. Jo mere mangelfull opfatningen er, desto mere blir det behov for å supplere med nye vedtekter, som atter igjen må suppleres. Til slutt spinnes menneskene inn i et nett av «lover» hvor livet går istå istedenfor å reguleres. En sprenning kan true, innad med revolte, utad med krig. Kommer nogen og sier at det er vedtektene som er gale, slipp menneskene løs, så vil denne tanke bli møtt som farlig nihilisme. Og det er den også, så lenge menneskene er optuktet under vedtektenes dada-system.

Først etter hvert som vi riktig oppfatter og utlever selve virkeligheten, får vi også psykisk bæreevne til å tåle å slakke på vedtektens bånd og tvang. Inntil så skjer beskytter dada-systemet mot kaos, samtidig som det i sig selv er en plage. Vi må ut av det, men det kan bare skje på en eneste måte: at vi får rettsbevissthet og vedtekter til å falle slik sammen med virkeligheten at vi i stigende grad kan undvære vedtektene.

(forts. neste nummer)

Kjell I. Johnsen

«Anti-semittismen i kristendommen»

Paulus

Det var jødene som åpnet striden mellom kristendom og jødedom da de steinet Stefanus. De kristne tok straks kampen opp, i begynnelsen riktignok bare litterært. Allerede Paulus fordømmer i Det nye testamentets eldste del, «jødene til verdens ende» og han bruker de samme stereotype vendingene som de hedenske jødefiendene. Gjennom hele livet beholder Paulus sin anti-jødiske holdning. Apostelhistorien lar ham bryte med jødedommen tre ganger, i Lilleasia, Hellas og Italia. Selv skriver han i Galeaterbrevet at et tilbakefall til jødedommen er like alvorlig som et tilbakefall til hedenskapet. Paulus beskylder jødene generelt for tyveri, ekteskapsbrudd og tempelplyndring. Hele deres åndelige og religiøse arv kaller han skitt. Han nevner de to sønnene til Abraham, Isak og Ismael og sammenligner sønnen til den frie kvinnen med kirken og sønnen til trælkvinnen med synagogen. Etter denne sammenligningen, slutter ham med skriftens ord: «vis bort trælkvinnen og hennes sønn! For trælkvinnen skal ikke ha samme arverett som sønnen til den frie kvinnen». Paulus bebreider også jødene Jesu død og profetforfølgelsene og denne bebreidelsen ble en av kirkens mest virkningsfulle slagord helt til vår tid, eks. vis brukt av Himmler i hans propaganda mot jødene. Apostelhistorien skjeller gang på gang jødene ut som «forrædere» og «mordere».

Johannesevangeliet

Det fjerde evangeliet er det mest jødefiendtlige skrift i NT. Det inneholder ikke mer enn tolv gammeltestamentlige sitat, og bare det er betegnende nok. Moses, Abraham og Jakob trer i bakgrunnen og selv Peter blir stilt i skyggen av de greske disiplene Philippos og Andreas. Mens den synoptiske Jesus ble sendt for å redde «Israels fortapte lam» og mens Paulus endog forsøkte i det minste «å redde noen av jødene», så framstår de nå som inngrepet på usselhet. Over femti ganger figurerer jødene som Jesu motstandere og nesten uavbrutt går de inn for å ta livet av ham. Den johanniske Jesus benekter at jødene er Abrahams (ekte) barn, og han lar dem nedstamme fra djevelen. Apokalypsen kaller dem også flere ganger for «satans synagoge». I motsetning til synoptikerne lar den fjerde evangelisten svært ofte jødene representere fariseernes og de skriftlærdes motstand mot Jesus. Han ser uten videre jødene som en legemliggjøring av den anti-kristelige verden hvor jødene framstilles som djevelens barn i motsetning til de kristne som framstilles som Guds barn. Gud, lys, sannhet og tro mot verden, mørke løgn og kjetteri. Kampen mot jødene framstår som et slags ledemotiv for forfatteren

noe selv katolske nytestamentforskere innrømmer at polemikken mot dem gjennomsyrrer hele evangeliet.

Barnabasbrevet

Brevet, som er blitt høyt verdsatt av kirken, og av Clemes Alexandrinus og Origenes regnet som Det hellige skrift, ble til i Syria år 130. Barnabasbrevet må sies å være urkristendommens skarpeste anti-jødiske skrift. Brevet hevder at jødene aldri har hatt noen pakt med Gud.

«På grunn av sine synder var de ikke verdige nok til å motta den». En vesentlig årsak til at Guds Sønn kom til verden var at han skulle «drive til det ytterste syndene til dem som hadde jaget hans profeter inn i døden». Han fradømmer også jødene deres hellige bok fordi de overhodet ikke hadde forstått den. (Det samme hevdet Paulus)

Justins «Dialog med jøden Tryphon»

Skriftet ble forfattet ca. 160 og består for det meste av endeløse sitater fra GT. Det er det mest omfangsrike kristne skrift fra de første 150 år, og her utfoldes den tidlige kristne anti-judaismen på bred basis. Århundrets største kristne apologet gir her jødene betegnelser som dårlige mennesker, syke på sjelen, avgudstjenere, listige og lure, blinde og lamme, urettfædige, ufornuftige, syndige, fullstendig hardhjertede og forståelsesløse. De driver hor, de er fulle av ondskap, og det finnes ikke grenser for deres synder. De ble ikke rene om de brukte alt vannet i havet til å vaske seg. Videre beskylder Justin jødene for å ha vanæret loven, foraktet den nye pakt, drept profetene og myrdet Jesu tilhengere så ofte de var i stand til det.

De egger andre folk opp mot kristendommen, og de er ikke bare delaktige i den urett de selv gjør, «men også i all urett alle andre mennesker gjør».

Når Justin siterer Det gamle testamente så er det som oftest for å irettesette jødene med testamentets autoritet. Hele den anti-judaiske polemikken som de kristne drev den gang gikk ut på å ta fra jødene alt det de selv hadde bruk for. Allerede 1 Clemensbrev betegner Abraham som «vår far». Rett nok lover Justin å be for jødene, men i strømmen av anklager og jødehets lyder det grotesk. Justin angriper jødene etter at romerne hadde beseiret dem totalt, og nesten alle andre kristne på den tiden ser på denne katastrofen som en guddomelig straff, og Justin lovpriser uttrykkelig ødeleggelsen av Palestina, at byene blir lagt i grus, den loven som forbyr jødene å komme til Jerusalem, etc etc.: «Det er rett og riktig, at dette er kommet over dere, dere forkomme sønner, utuktige pakk og horunger». Likevel kunne han kalles den «milde Justin».

Johannes Chrysostomos

I 386 holdt kirkelæreren Chrysostomos den første av sine åtte angrepspakter mot jødene. De var ikke annet enn «svin og geitebukker», han anklaget dem for ran og tyveri, og delvis ved hjelp av Bibelen kalte han synagogen deres teater, horehus, morderbule og herberge for ville dyr og dejevlen. Videre hevder kirkelæreren at også jødene sjeler er djevelens herberger. En skal omgås dem like lite som djevelen selv, for jødene forderver menneskenes sjel og legeme på samme måte som djevelen.

Diognethbrevet

I alminnelighet skattet som en perle i den tidlige kristne litteraturen, forhåner den jødiske fasten, omskjæringen og sabbatsbestemmelsene. Brevet betegner jøder som dumme, overtroiske, hyklerske og latterlige og det inneholder en «fullstendig»

fortegnelse over jødene synder

Basilus

I sitt skriv Hexameron, avslutter den edle Basilus med et ønske om at «fordervelse må komme over jødene».

Sammenfatning

I verket 'Geistesgeschichte' har teologen Carl Schneider sammenfattet de argumentene den litteraturen urkristendommen brukte mot jødene; Jødene er slett ikke Guds folk, men nedstammer fra spedalske egyptere. Gud hater dem og de hater Gud. De forstår ingen ting av Det gamle testamente, de har forfalsket det, og bare de kristne er i stand til å rette det opp igjen. Jødene forkaster alle former for åndsliv og all kultur, de er en legemliggjørelse av det onde, de er satans barn, de er umoraliske, de legger seg etter alle kvinner, de hykler, de lyver, de hater og forakter dem som ikke er jøder.

Middelalderen

Middelalderens jødeforfølgelser må ses i lys av kirkefedrene og urkristendommens anti-judaiske litteratur. Gjennom flere hundre år har kirkefedrene skrevet mot jødene, og de fleste paven førte denne tendensen videre. På slutten av 800 tallet skjelte pave Stephan dem ut som «hunder». Innocens III betegnet i 1205 jødene som «gudsfordømte slaver». Under den samme paven ble jødene nektet adgang til offentlige embeter og forbud mot å vise seg på gaten under kristne høytider. Under troens parole foregikk de grusomste blodbad. Jøder ble hakket i stykker, lemlestete, skåret i biter, kvalt, brent levende, eller druknet.

Luther

I Erlangen utgaven av Hierher zum Kusse skriver Luther; Djevelen har gjort i buksen og uavlatelig tømt magen. Det er virkelig en helligdom at jødene og det som vil være jøde sskal kysse, etc, drikke og tilbe, og igjen skal djevelen også ete og drikke det som disipler spy ut oppe og nede...Nå eter djevelen og med lyst eter han det som spruter og spyttes ut fra jødens øvre og nedre kjæft.

I 1543 skriver Luther «Om jødene og deres løgner: At man setter fyr på deres synagoger eller skoler....Dette skal man gjøre til Herren og vår kristenhets ære, så Gud kan se at vi er kristne, at vi ikke med vitende fant oss i at hans Sønn og hans kristne ble utsatt for løgn, forbannelser og krenkelser».

I boken Kircke und Synagoge 1953, slår teologen Wilhelm Maurer fast at Luther har «medvirket til å fremme den sakramentalt begrunnede anti-semittismen som hersket i det brede lag av det brede lag av det kristne folketgjennom middelalderen, til den siden ble avløst av en rasemessig begrunnet anti-semittisme»

Det mest usmakelige er at denne fanatiske anti-judaismen gir seg ut for å være fredens religion, selve menneskenes «glade evangelium».

Kjellmann

Hvem får rett i retten?

Noe av svaret fikk vi gjennom media fredag 16. november 2001.

En gruppe krigsbarn (barn født av norsk mor og tysk far under krigen) har i lang tid forsøkt å stevne Staten for retten grunnet systematisk overgrep og trakassering utført av maktmennesker både før og nå. Men retten har avvist saken med begrunnelse foreldelse. Den 29. oktober 2001 fikk krigsbarna lov til å prøve foreldelsesfristen for retten. Den 16. november kom rettsavgjørelsen, og svaret var selvfølgelig nei. Igjen opplevde krigsbarna et overgrep av maktapparatet, og dette til tross for at krigsbarna har blitt nekta innsyn i sine mapper (livshistorier) helt fram til 1997. Dette er tydelig maktens måte å legge lokk på sine egne groteske overgrep.

Noe senere samme dag kom den meldinga på eteren: Etter at Staten hadde søkt i flere 10 år etter formuen til nå avdøde skipsreder

Anders Jahre, hadde myndighetene nå sporet opp en betydelig del av denne formuen. Dette var en gledens dag for «makta», og det gav inspirasjon til å fortsette "skattejakten". Her var det ikke snakk om foreldelsesfrister. Nå hadde statens maktmennesker sikret seg både anerkjennelse og sysselsetting i lang tid.

Denne novemberdagen ble vi også minnet om Fredrik Fasting Torgersen som har sonet flere år i fengsel for drap. Han hevder han er uskyldig dømt og har kjempet en mangeårig kamp for å få sin sak prøvet på nytt for retten.

Vi så også ekteparet Orderud som gråtkvalte fortalte at de var uskyldig dømt for trippel-drap og har anket dommen. Og ekteparet Orderud kunne heller ikke forstå at de måtte sitte fengslet i perioden før saken kom opp i lagmannsretten.

Dette minner oss også raskt om rettsapparatets tidligere makt-demonstrasjoner i andre store saker som Lilandsaken, Landåssaken, Bjungsaken og avskjedssaken mot prestene i Kautokeino / Mehamn med flere.

Arnold Juklerød fikk gjennom sitt 25 års

lange opphold på Gaustad dokumentert at maktapparatet også skjuler politiske fanger i landets sinnssykehus. Gjennom dette tvangsoppholdet tapte han flere rettssaker mot overgriperne. Hans kommentar var, «det er ingen vits i å få rett i en urett!». Hans kommentar ble senere dokumentert rett.

Jeg har også siden merket meg gjennom media at «makta» ikke ønsker at ekteparet Orderud skal få lov å velge fritt de vitnene dem ønsker å bruke for å bevise sin uskyld. I Lagmannsretten. Så da så!

For å se på rettsapparatets maktarroganse trenger man ikke dra til Russland eller andre stater som vi liker å hevde oss over angående rettssikkerhet. For i Norge er det heller ikke straffbart å dømme uskyldige bevisst eller ubevisst til lange fengselsstraffer. Og jeg minnes også Marie Lovise Widnes' bok «Fragler, finst dei?» Der henviser hun til en artikkel av professor dr. juris Carl August Fleicher, «Rettsapparatet – korrupsjonens beskytter».

Vealug Lie, Oslo.

Knekket i ånden

Forfatter Michael Konupek sier i et intervju med Dagbladet at han ikke har villet signere protesten mot bombingene av Afghanistan. Som begrunnelse for dette valg påminner han om «viktigheten» av bombeoffensiven mot Tyskland våren 1945.

I den anledning vil jeg anbefale herr Konupek å lese boken «The last battle» (1966) av Cornelius Ryan.

Jeg er ikke i tvil om konklusjonen etter å ha ferdiglest nevnte bok (som f.ø. er en av flere rasjonelle forfattere i samme sjangeren): Den såkalte A-dagen, 16. april 1945, da den siste offensiven mot Det Tredje Rike begynte, var ouvertyren til den absolutt unødvendige bombingene av et allerede sønderknust Berlin. En bombing som var like unødvendig som den av Hiroshima og Nagasaki knapt fire måneder senere.

Like så lite som fascismen og nazismen ble knekket i «ånden» ved maltraktingen av Berlin, vil islams fundamentalisme bli knust ved bombing av et allerede desintegrert Afghanistan.

Arnfinn Wiksaas Nordarnøy

Som dagens kronikk bringer vi artikkelen av førstestatsadvokat Lasse Qvigstad om de omstridte amerikanske militærdomstolene som ble nektet offentliggjort av Utenriksdepartementet da Qvigstad tjenestegjorde ved ambassaden i Washington frem til årsskiftet.

Ved rettsstatens grense

En tilnærmet upartisk prøving av spørsmålet om det er Al-Qaida som står bak katastrofen 11. september, kan best skje ved en internasjonal domstol. Slik løsning er neppe realistisk. Det er trolig uunngåelig at rettsstaten må lide i denne saken.

Den 13. november 2001 utferdiget president Bush en såkalt "military order" der forsvarsministeren ble bemyndiget til å opprette militære tribunaler med dømmende myndighet i saker der det er grunn til å tro at medlemmer av Al-Qaida kan ha deltatt - direkte eller indirekte - i terrorhandlinger mot USA. Direktivet er blitt gjenstand for stor debatt. Det rører ved helt sentrale prinsipper i en stat som - med rette - hevder å være en rettsstat.

Administrasjonen har under høringer i Kongressen gitt uttrykk for at direktivet bør betraktes som et rettslig rammeverk, og de nærmere detaljregler vil bli gitt av forsvarsdepartementet. Det er mulig at en vil begrense rekkevidden i forhold til den foreliggende ordlyd.

Likevel kan det være grunn til å fokusere på noen sentrale problemstillinger i rettsstatens kjerneområde. Så vel den amerikanske som den norske grunnloven bygger på Montesquieus prinsipper om maktfordeling: Statsmakten er delt i tre sideordnede maktstrukturer. En grunnleggende regel i de to forfatninger er prinsippet om uavhengige domstoler.

I begge land har høyesterett myndighet til å prøve hvorvidt de andre statsorganer har holdt seg innenfor de rammer som følger av grunnloven. En uomtvistelig kjerne i statens dømmende funksjon er domstolens enekompetanse til å idømme straff. Tilsynelatende står man overfor en grunnlovsstridig maktoverføring.

Forholdet er imidlertid ikke helt så enkelt. Det er et anerkjent prinsipp i de fleste land at dersom landet er i krig eller krigslignende tilstander, kan man fravike rettsregler - også grunnlovens - der dette er nødvendig for å beskytte statens eksistens eller dens grunnleggende verdier.

I Norge kom dette til uttrykk i forbindelse med siste krig der regjeringen utøvet lovgivningsmyndighet på Stortingets vegne. Det bør imidlertid også huskes at man med myndighetenes godkjennelse likviderte nordmenn som ble ansett som særlig farlige i kampen mot tyskerne og naziregimet i Norge. Noen enkel rettslig formel for løsningen av slike helt fundamentale spørsmål, finnes neppe. Samfunnet stilles overfor etiske valg av grunnleggende art.

USA er situasjonen den samme. Den amerikanske grunnloven - som den norske - inneholder ingen unntaksbestemmelser for slike situasjo-

ner. Domstolene har gjennom historien likevel godtatt at presidenten i krig eller borgerkrig kan suspendere helt vesentlige rettsikkerhetsgarantier som følger av grunnloven.

Siste gang dette skjedde var under den annen verdenskrig. De to sakene var knyttet til internering av amerikanere av japansk herkomst og henrettelse av tyske sabotører i USA. Selv om USAs høyesterett godtok begge forordninger, er det i dag nokså bred enighet om at de neppe var domstolens "finest hour". Særlig gjelder dette den første saken som mange amerikanere i dag anser som en skamplott i landets historie.

Hva som videre vil skje, er usikkert. Vi vet ikke hvilke saker som blir bragt inn for tribunalet og i hvilken form de eventuelt blir behandlet. Selv om ordinær domstolsbehandling er avskåret, kan likevel USAs høyesterett prøve om presidentens direktiv ligger innenfor grunnlovens rammer.

Det grunnleggende spørsmål, i den sammenheng, er hvorvidt presidenten har myndighet til å oppnevne slike tribunaler når landets domstoler fungerer normalt. Dette var også situasjonen under den annen verdenskrig, men da var USA i en utvilsom krigstilstand. Selv om president og administrasjon hevder at landet nå er i krig, foreligger ingen krigserklæring.

Jeg tror ikke man skal legge altfor stor vekt på denne bruken av krigsbegrepet. Stater erklærer ikke krig mot organisasjoner eller hva man nå skal kalle Al-Qaida. Spørsmålet er om gruppen som sådan utgjør en reell trussel mot de grunnleggende samfunnsfunksjoner i USA. I forlengelsen av dette oppstår problemet om hvorvidt en ordinær domstolsbehandling vil øke denne trussel. Det er det siste som er sakens kjerne.

Risikoen er det vanskelig å ha en begrunnet oppfatning om i dag. Antagelig er bare en liten del av det relevante materiale offentlig kjent. Etter min mening bør listen legges høyt. Det er neppe tilstrekkelig at en ordinær rettsak kan innebære en risiko for tap av ytterligere liv i USA eller andre steder. Dersom så var tilfellet, ville det i praksis ikke være mulig å føre rettsaker mot terrorister eller andre farlige kriminelle grupper.

Mye kan imidlertid tyde på at Al-Qaida er villig til å anvende kjernevåpen eller andre masseødeleggende våpen i et omfang som kan overgå den katastrofe som ble utløst 11. september. Dersom denne fare er virkelig, synes det selvsagt at intet land bør risikere dette. En rettsak med slike kostnader kan ingen kreve.

Et annet spørsmål er imidlertid hvorvidt disse hensyn kan ivaretas innenfor det ordinære rettsapparat med justeringer av regler om offentlige og andre tiltak som beskytter statshemmeligheter eller domstolens funksjonsdyktighet. Etter mitt syn har man i den amerikanske debatten gått for lett over dette spørsmålet.

Et poeng i forlengelsen av dette

er det at direktivet kun gjelder for ikke-amerikanske borgere. Man skulle tro at de tungtveiende samfunnsinteresser som tilsa militære tribunaler, er de samme hva enten amerikanere var innblandet eller ikke. Her ligger etter mitt skjønn en grunnleggende svakhet i argumentasjonen omkring militærtribunale-

Spørsmålet om dommeres uavhengighet er fundamentalt i en rettsstat. De tribunaler som nå forutsettes, skal utpekes av forsvarsministeren. Det tilligger altså administrasjonen å utpeke de personer som direkte skal dømme i de saker som den selv reiser. Man må nok være naiv for å tro at et slikt system kan inngi tillit.

Dersom Osama bin Laden eller andre ledere skulle fremstå for et slikt tribunal, vil det sosiale trykket være enormt. I det hele tatt kan det reises spørsmål om det er mulig å gi ham eller andre en rettfærdig rettergang hva enten det foregår i tribunaler eller amerikanske domstoler. Presidenten og medlemmer av regjeringen har forlenget utpekt disse som skyldige, og USA innledet krigshandlinger mot Afghanistan med dette som forutsetning.

De politiske implikasjonene av frifinnelser mot sentrale personer i Al-Qaida vil være formidable. Ingen amerikaner kan være upåvirket av dette.

Dersom man ønsker en tilnærmet upartisk rettslig prøving av spørsmålet om lederne av Al-Qaida var ansvarlig for hendelsene 11. september, kan dette utvilsomt best skje gjennom en internasjonal domstol. En slik løsning er neppe realistisk. Kanskje er det slik at rettsstaten er et like uunngåelig offer som menneskelivet når krigens tyngdelover inntre.

Katastrofen 11. september rystet det amerikanske samfunnet i sine grunnvoller, og utløste sterke reaksjoner på alle plan. Frykten for nye terrorangrep har vært og er stor.

I slike tilfeller stilles det store krav til de politiske ledere. Frykt og sterke følelser er nok ikke den beste bagasje når man beveger seg i rettsstatens grenseland.

Sommertreff 2002

VESTNES FJORDHOTELL
Tlf. 71 18 89 99 – fax 71 18 89 98
v/ Paulus Sivertsen

Prisar Sommerstevne 2002

20/7 – 25/7 2002

Vi tilbyr følgende priser:

Kr 500,- pr. person i dbl.rom inkl. frukost, lunch og middag (kr 2500,-)

Kr 600,- pr. person i enk.rom inkl. frukost, lunch og middag (kr 3000,-)

Kr 150,- pr lunch/middag for ikke-boende.

Vi håper tilbudet faller i smak.

Hilsen Bergslid.

Mrk:

For kommende stevne er Solveig M. Hanssen, Bredablikkvn. 3711 Skien stevnegeneral. Ta kontakt med henne i god tid. Program for stevnet kommer i avisen lenger frem på våren.

Intifadaen ender kanskje på denne måten?
(Tegnet av den nå avdøde kunstneren Naji el-Ali)

ARI BEHN – ikke bare trist som fan

Det var modig gjort av Ari Behn å reise til Afghanistan og legge vekt på at synet på det som skjedde der kan være grunnlag for stor uenighet i Norge. Det er ikke bare slik at man rett og slett støtter USA. Jurister steppet straks frem og mente han burde holdt munn fordi det kunne så tvil om Norges holdning til NATO og USA, noe som etter mitt syn er noe sprøyt. Kryperne blant norske politikere i forhold til amerikansk utenrikspolitikk er det altfor mange av allerede. Ari Behn var ikke blant underskriverne mot bombingene av Afghanistan, men har selv tatt et klart standpunkt det står respekt av.

DOJ

Samfunnsliv

Redaksjon og ekspedisjon
6150 ØRSTA

Abonnement i hele Norden
Kr. 480,- pr år
kr. 240,- pr halvår

Annonsepris kr. 4,- pr mm
1. side kr. 4,50 pr mm

Abonnement kan tegnes
ved poststedene eller
direkte i ekspedisjonen

Sats og trykk:
Møre-Nytt, Ørsta